

Poklicno in strokovno izobraževanje v Sloveniji

Kratek opis

Poklicno in strokovno izobraževanje v Sloveniji

Kratek opis

To publikacijo navajajte kot:

Cedefop (2021). Poklicno in strokovno izobraževanje v Sloveniji: kratek opis. Luksemburg: Urad za publikacije Evropske unije.

<http://data.europa.eu/doi/10.2801/01476>

Veliko dodatnih informacij o Evropski uniji je na voljo na internetu. Dostopne so prek strežnika Evropa (<http://europa.eu>).

Luksemburg:

Urad za publikacije Evropske unije, 2021

© Cedefop, 2021

Priznanje avtorstva Creative Commons 4.0 mednarodno (CC BY 4.0).

PRINT

ISBN 978-92-896-3272-0

doi:10.2801/915282

TI-01-21-278-SL-C

PDF

ISBN 978-92-896-3273-7

doi:10.2801/01476

TI-01-21-278-SL-N

Evropski center za razvoj poklicnega usposabljanja (Cedefop)
je referenčni center Evropske unije za poklicno izobraževanje in
usposabljanje, znanja in spretnosti ter kvalifikacije. Zagotavljamo
informacije, raziskave, analize in dokaze o poklicnem izobraževanju in
usposabljanju, znanjih in spretnostih ter kvalifikacijah za oblikovanje
politik v državah članicah EU.

Cedefop je bil prvotno ustanovljen leta 1975 z Uredbo Sveta
(EGS) št. 337/75. Leta 2019 je bil ta sklep razveljavljen
z Uredbo (EU) 2019/128 o ustanovitvi Cedefopa
kot agencije Unije s podaljšanim mandatom.

Europe 123, Thessaloniki (Pylea), GRČIJA
Poštni naslov: Cedefop service post, 570 01 Thermi, GRČIJA
Tel.: +30 2310490111, Faks: +30 2310490020
E-poštni naslov: info@cedefop.europa.eu
www.cedefop.europa.eu

Jürgen Siebel, *izvršni direktor*
Barbara Dorn, *predsednica upravnega odbora*

Uvodna beseda

Slovenija predseduje Svetu Evropske unije (EU) v drugi polovici leta 2021 kot tretja od trojice predsedstev, ki je pripravila 18-mesečni program za napredek pri uresničevanju strateške agende EU za obdobje 2019–24. Pod sloganom: „Skupaj. Odporna. Evropa.“ so prednostne naloge in program šestmesečnega slovenskega predsedstva usmerjeni v okrevanje EU po izzivih, ki so posledica pandemije covid-19, krepitev odpornosti in razmislek o skupni viziji prihodnosti Evrope. Na področju izobraževanja bo delo osredotočeno na več področij: novi načini učenja in poučevanja (prispevek k oblikovanju priporočila Sveta o kombiniranem učenju za visokokakovostno in vključujoče osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje); razvoj digitalizacije in umetne inteligence ter njuna etična uporaba v izobraževalnih procesih (prispevek k izvajanju akcijskega načrta za digitalno izobraževanje); prenova evropskega programa za izobraževanje odraslih; izobraževanje za trajnostni razvoj, mikrokvalifikacije, individualni učni računi ter dostop do poklicnega in strokovnega izobraževanja ter vseživljenjskega učenja.

Poklicno in strokovno izobraževanje (PSI) ima v Sloveniji pomembno vlogo. Poklicno in strokovno izobraževanje je zelo privlačno, saj slovenski izobraževalni sistem nudi možnosti za horizontalno in vertikalno napredovanje, možnosti za usposabljanje z delom, na primer prek medpodjetniških izobraževalnih centrov ali pred kratkim ponovno uvedenega vajeništva v triletnih programih srednjega poklicnega izobraževanja, ter celovito politiko štipendiranja. Slovenija ima najvišji delež udeležencev v srednješolskem poklicnem in strokovnem izobraževanju v EU-27, stopnja osipnikov pa je med najnižjimi. Narašča tudi ozaveščenost o pomenu zvišanja ravni znanja in spretnosti odraslih. Poleg soočanja z izzivi starajočega se prebivalstva in nenehnega zmanjševanja udeležbe v vseživljenjskem učenju v zadnjem desetletju obstaja za več kot četrtino delavcev tudi veliko tveganje, da se bodo njihova delovna mesta avtomatizirala. Povečuje se potreba po osredotočanju na krepitev digitalnih znanj in spretnosti ter povečevanje možnosti za izpopolnjevanje in prekvalifikacije.

Namen tega kratkega opisa, pripravljenega v sodelovanju s Cedefopovim nacionalnim partnerjem ReferNet, je širši evropski javnosti omogočiti vpogled v poklicno in strokovno izobraževanje v Sloveniji. Naš splošni cilj je bralcem pomagati razumeti poklicno in strokovno izobraževanje, njegove glavne značil-

nosti in izzive, s katerimi se sooča v kontekstu posamezne države. Na tak način lahko pomagamo pri premoščanju razlik med sistemi poklicnega izobraževanja in usposabljanja, spodbujamo mobilnost učencev in učiteljev po vsej Evropi ter krepimo razumevanje, da je poklicno izobraževanje in usposabljanje privlačna možnost za mlade in odrasle. Ob razumevanju celovitosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja želimo poudariti njegov pomen pri doseganju skupnih ciljev držav članic, ki so poklicno izobraževanje in usposabljanje vključile v same temelje EU. Upamo, da bodo informacije v tej publikaciji spodbudile oblikovalce politik, raziskovalce, ponudnike poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter druge bralce po vsej Evropi in širšem prostoru.

Jürgen Siebel
Izvršni direktor

Loukas Zahilas
*Vodja oddelka za sisteme in
institucije poklicnega izobraževanja
in usposabljanja*

Zahvala

To publikacijo je pripravil Oddelek za sisteme in institucije poklicnega izobraževanja in usposabljanja pri Cedefopu pod nadzorom Loukasa Zahilasa. Za objavo je bila odgovorna Jelena Letica, strokovnjakinja Cedefopa. Dragocene prispevke sta zagotovila Iraklis Pliakis in George Kostakis, koordinator politik in sistemov poklicnega izobraževanja in usposabljanja.

Cedefop se zahvaljuje Metki Šlander, Simoni Knavs, Darku Maliju in Poloni Prosen Šprajc s Centra RS za poklicno izobraževanje (CPI) ter Tanji Čelebič (Urad RS za makroekonomske analize in razvoj), brez katerih te publikacije ne bi bilo mogoče pripraviti. Za dragocene prispevke se zahvaljujemo tudi Nataši Hafner Vojčič in Slavici Černoša z Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport ter Darji Čot z Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Publikacijo je recenzirala Slava Pevec Grm, strokovnjakinja Cedefopa.

Vsebina

Uvodna beseda	5
Zahvala	7
Slovenija	11
1. Zunanji dejavniki, ki vplivajo na poklicno in strokovno izobraževanje	12
1.1. Demografija	13
1.2. Gospodarski kazalniki in kazalniki trga dela	14
1.2.1. Gospodarska struktura	15
1.2.2. Predpisi o poklicih	16
1.2.3. Zaposlenost in brezposelnost	16
1.3. Raven izobrazbe	19
1.4. Politike zaposlovanja ter poklicno in strokovno izobraževanje	22
2. Izvajanje poklicnega in strokovnega izobraževanja	24
2.1. Pregled sistema izobraževanja in usposabljanja	26
2.2. Državno regulirano izvajanje poklicnega in strokovnega izobraževanja	29
2.2.1. Začetno poklicno in strokovno izobraževanje	32
2.2.2. Nadaljnje poklicno usposabljanje in izpopolnjevanje	38
2.3. Druge oblike usposabljanja	39
2.3.1. Akreditirani programi usposabljanja, ki zagotavljajo usposobljenost za opravljanje določenih dejavnosti ali del ...	39
2.3.2. Izobraževalni programi in programi usposabljanja Zavoda RS za zaposlovanje	40
2.3.3. Programi za priseljence	41
2.4. Preverjanje in potrjevanje neformalnega izobraževanja in priložnostnega učenja	41
2.4.1. Certificiranje nacionalnih poklicnih kvalifikacij	41
2.4.2. Preverjanje in potrjevanje neformalnega učenja v formalnem izobraževanju	44
2.5. Financiranje poklicnega in strokovnega izobraževanja	45
2.6. Upravljanje poklicnega in strokovnega izobraževanja	46
2.7. Učitelji in mentorji	49
2.7.1. Učitelji in mentorji v poklicnem in strokovnem izobraževanju	49

2.7.2. Stalno strokovno izpopolnjevanje učiteljev in izvajalcev praktičnega usposabljanja	51
2.8. Novejše spremembe politik.....	52
3. Oblikovanje kvalifikacij v poklicnem in strokovnem izobraževanju	53
3.1. Predvidevanje potreb po spretnostih	55
3.2. Oblikovanje kvalifikacij v poklicnem in strokovnem izobraževanju.....	56
3.3. Slovensko ogrodje kvalifikacij	58
3.4. Zagotavljanje kakovosti	59
4. Spodbujanje udeležbe v poklicnem in strokovnem izobraževanju	61
4.1. Spodbude za dijake in podjetja.....	62
4.1.1. Štipendije	62
4.1.2. Učbeniki, prevoz v šolo in šolska prehrana.....	63
4.1.3. Sofinanciranje stroškov praktičnega usposabljanja z delom za podjetja.....	63
4.2. Karierna orientacija in svetovanje.....	64
4.3. Izzivi in razvojne priložnosti	66
Kratice in okrajšave	68
Viri	71
Drugi viri informacij	76
Zakonodaja	77
Spletna mesta in podatkovne zbirke.....	81

Preglednice, okviri in slike

Preglednice

1. Skupna stopnja zaposlenosti oseb, ki so zaključile šolanje na vseh ravneh ISCED (starost 20–34 let).....	18
2. Mladi, vpisani v srednješolsko poklicno in strokovno izobraževanje, po področjih izobraževanja, število in struktura po spolu, v %, 2019/20	31
3. Zahteve za srednješolske učitelje in izvajalce praktičnega usposabljanja v poklicnem in strokovnem izobraževanju	50

Okviri

1. Poklicna matura	34
2. Zaključni izpit	36

Slike

1. Demografska napoved po starostnih skupinah in koeficient starostne odvisnosti starejših.....	13
2. Realna stopnja rasti BDP (v odstotkih glede na preteklo leto).....	14
3. Stopnja brezposelnosti (starost 15–24 in 25–64 let) glede na raven izobrazbe v obdobju 2010–20.....	17
4. Stopnja zaposlenosti oseb, ki so zaključile poklicno in strokovno izobraževanje (starost 20–34 let, ravni ISCED 3 in 4)	18
5. Prebivalstvo (v starosti 25–64 let) po najvišji pridobljeni izobrazbi leta 2020	20
6. Osebe, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, v obdobju 2011–20	21
7. Udeležba v vseživljenjskem učenju v obdobju 2009–20	21
8. Poklicno in strokovno izobraževanje v slovenskem sistemu izobraževanja in usposabljanja 2020/21	25
9. Mladi, ki so zaključili izobraževanje na ravni ISCED 3, po vrstah izobraževalnih programov, obdobje 2005/06–2018/19	28
10. Delež učencev v začetnem poklicnem in strokovnem izobraževanju v skupnem številu učencev v srednjem izobraževanju (raven ISCED 3), 2019	30
11. Število mladih in odraslih, vpisanih v poklicno in strokovno izobraževanje na ravneh ISCED 3 in 4, 2018/19.....	31
12. Mladi v srednješolskih izobraževalnih programih, v %, 2019/20	33
13. Število izdanih certifikatov za NPK po letih.....	42
14. Javni izdatki za formalno izobraževanje, 2019	46
15. Evropski indeks spretnosti: Slovenija	54
16. Postopek razvoja poklicnih standardov, programov poklicnega in strokovnega izobraževanja ter kataloga NPK.....	56

Slovenija

© Shutterstock/monaliza0024

Površina	20 300 km²
Glavno mesto	Ljubljana
Državna ureditev	Demokratska republika
Prebivalstvo (2020) ⁽¹⁾	2 095 861
Bruto domači proizvod (BDP) na prebivalca (v tekočih cenah, 2019) ⁽²⁾	23 165 EUR
Zakonodajna oblast	Parlament (Državni zbor in Državni svet)

⁽¹⁾ Eurostat, tps00001 [pridobljeno 7. 5. 2021].

⁽²⁾ SURS [pridobljeno 28. 3. 2021].

POGLAVJE 1.

Zunanji dejavniki, ki vplivajo na poklicno in strokovno izobraževanje

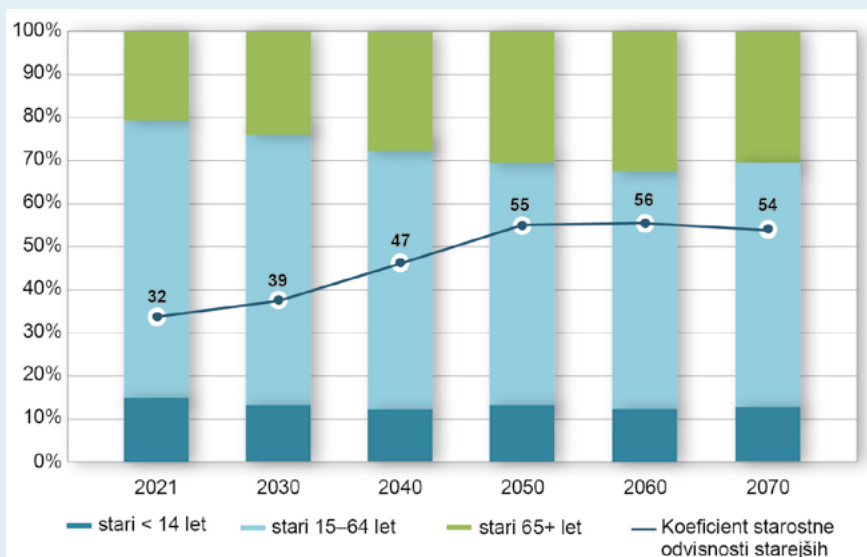

1.1. Demografija

Prvega januarja 2020 je imela Republika Slovenija 2 095 861 prebivalcev. Od leta 2015 se je število prebivalcev zaradi pozitivnega selitvenega in naravnega prirasta (živorojeni minus umrli) povečalo za 1,6 % ⁽³⁾. Slovenija leži v srednji Evropi ter ima italijansko in madžarsko manjšino. Površina države znaša približno 27 300 kvadratnih kilometrov.

Zaradi staranja prebivalstva se bo koeficient starostne odvisnosti starejših z 31 v letu 2020 predvidoma povečal na 54 v letu 2070 (slika 1) ⁽⁴⁾. Leta 2021 je koeficient starostne odvisnosti starejših v Sloveniji enak povprečju EU-27 (32 %); delež prebivalstva, starega 0–14 let, je 15,1, delež prebivalstva v starostni skupini 65 let in več pa 20,7 ⁽⁵⁾. Naraščanje koeficienta starostne odvisnosti starejših je bilo prvič zaznано v zadnjem desetletju, deloma zato, ker se je številčno močna povojna generacija začela upokojevati, in ker so se na trg dela vključile številčno šibkejšje kohorte z začetka devetdesetih let (Knavs in Šlander, 2019).

Slika 1. Demografska napoved po starostnih skupinah in koeficient starostne odvisnosti starejših

Vir: Eurostat, proj_19ndbi [pridobljeno 7. 5. 2021].

⁽³⁾ Eurostat, tps00001 in proj_19ndbi [pridobljeno 7. 5. 2021].

⁽⁴⁾ Koeficient starostne odvisnosti starejših je opredeljen kot razmerje med številom prebivalcev, starih 65 let in več, in številom delovno sposobnih prebivalcev (v starosti 15–64 let). Vrednost koeficienta je izražena na 100 delovno sposobnih prebivalcev (v starosti 15–64 let).

⁽⁵⁾ Eurostat, proj_19ndbi [pridobljeno 7. 5. 2021].

Sistem izobraževanja in usposabljanja se bo moral pripraviti na soočenje z dolgotrajnimi demografskimi izzivi, ki bi lahko negativno vplivali na število učencev v programih poklicnega in strokovnega izobraževanja (PSIU). Država se je odzvala s sprejetjem strategije aktivnega staranja (Strategija dolgožive družbe, UMAR, 2018) in celovito podporo podjetjem za aktivno staranje zaposlenih (točka 1.4) s ciljem povečanja poklicnih kompetenc odraslega prebivalstva.

Pripravlja se Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2021–30. V resoluciji se bo opredelilo več ukrepov za izobraževanje odraslih, vključno z razvojem znanj in spretnosti kot odzivom na izzive staranja prebivalstva in potrebe trga dela (Evropska komisija, 2020a).

1.2. Gospodarski kazalniki in kazalniki trga dela

Rast slovenskega bruto domačega proizvoda (BDP) je bila v letu 2019 ocenjena na 3,2 % (EU-27: 1,6 %). Štiri leta zapovrstjo je bila višja od povprečja EU-27 (slika 2). Po padcu v začetku prejšnjega desetletja zaradi gospodarske krize je slovensko gospodarstvo vztrajno raslo. Realna stopnja rasti BDP je bila najvišja leta 2017, v naslednjih dveh letih pa je presegala 3 %.

Slika 2. Realna stopnja rasti BDP (v odstotkih glede na preteklo leto)

Vir: Eurostat, tec00115 [pridobljeno 27. 5. 2021].

Od leta 2020 naprej se bo morala Slovenija skupaj z drugimi državami članci EU še nekaj časa ukvarjati z izzivi, ki jih je prinesla kriza zaradi covid-19. Leta 2020 se je BDP zmanjšal za 4,3 %, realni padec pa je znašal 5,5 % (EU-27: 6,1 %). Domači izdatki so se v letu 2020 v primerjavi z letom 2019 zmanjšali za skoraj 6,5 %, na kar je močno vplival padec izdatkov gospodinjstev; zmanjšalo pa se je tudi zunanje povpraševanje (SURS, 2021).

Zaradi povečane negotovosti in zaprtja vseh nenujnih storitvenih dejavnosti na podlagi ukrepov, sprejetih za zaježitev epidemije covid-19 sredi marca 2020, je treba padec BDP pripisati predvsem zmanjšanju aktivnosti v trgovini, prometu ter nastanitvenih storitvah in gostinstvu (UMAR, 2020a). V drugem četrtletju 2020 so k upadu največ prispevale storitvene dejavnosti, zlasti trgovina, promet ter nastanitvene storitve in gostinstvo (UMAR, 2020b). Kazalniki gospodarske aktivnosti so se od maja 2020 znatno izboljšali in v tretjem četrtletju nakazovali močan odboj, vendar se je avgusta in septembra okrevanje v večini dejavnosti že opazno upočasnilo (UMAR, 2020c). Negativni vpliv drugega vala epidemije je bil močnejši, prizadel je zlasti nekatere storitvene dejavnosti, medtem ko so izvozno usmerjene dejavnosti beležile nadaljnjo rast. Podobno kot v prvem, spomladanskem valu je bil upad največji v nastanitvenih storitvah in gostinstvu (UMAR, 2021).

Aprila 2021 je vlada sprejela nacionalni načrt za okrevanje z ukrepi za krepitev odpornosti izobraževalnega sistema, s krepitvijo kompetenc za digitalni in zeleni prehod, da bi se hitreje odzival na potrebe gospodarstva in podprl ljudi pri prehodu iz izobraževanja na trg dela (SVRK, 2020).

1.2.1. Gospodarska struktura

Glavni gospodarski sektorji slovenskega gospodarstva so (Cedefop in Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje, 2019):

- (a) predelovalna industrija (avtomobilska, kovinsko predelovalna, proizvodnja elektronike, proizvodnja farmacevtskih izdelkov in kemikalij);
- (b) storitveni sektor;
- (c) gradbeništvo.

Gospodarstvo države je odprto in mednarodno usmerjeno, zato je izvoz eden od glavnih dejavnikov gospodarske rasti. Vendar pa v zadnjem času gospodarsko rast spodbujajo tudi domači dejavniki (Knave in Šlander, 2019). Proizvodni sektor prispeva večino izvoza ter zajema izvoz motornih vozil, električne opreme, farmacevtskih izdelkov, strojev in osnovnih kovin.

Leta 2018 je delovalo 73 504 podjetij (z vsaj enim zaposlenim) s skupaj 611 129 zaposlenimi. Večina podjetij (petina) je delovala trgovini na debelo in drobno; popravilih motornih vozil in motornih koles; večina delavcev (tretjina) je bila zaposlena v predelovalnih dejavnostih, sledila sta trgovina na debelo in drobno ter popravila motornih vozil in motornih koles. Večina podjetij je majhnih, več kot tri četrtine jih ima od enega do štiri zaposlene. Čeprav le 11.2 % podjetij zaposluje 10 ali več delavcev, pa ta podjetja zaposlujejo tri četrtine vseh zaposlenih ⁽⁶⁾.

1.2.2. Predpisi o poklicih

Proces deregulacije poklicev se je začel leta 2010; prvotno število 323 reguliranih poklicev je bilo zmanjšano na 220. Leta 2021 (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, MDDSZ, 2021 ⁽⁷⁾; SPOT, 2021) ⁽⁸⁾ se je deregulacija osredotočila na vse gospodarske panoge, čeprav večinoma na področja, kot so turizem, gradbeništvo, veterina, trgovina, socialno varstvo, prodajalec in poslovodja v trgovini. Cilj tega ukrepa politike je bil olajšati dostop do trga dela z ublažitvijo vstopnih pogojev; zmanjšati upravno breme, kar bi omogočilo lažje vključevanje mladih, migrantov in drugih ranljivih skupin na trg dela, povečanje prilagodljivost trgov (lažja sprememba kariere, hitrejše aktiviranje brezposelnih) in zagotavljanje nemotenega opravljanja storitev (npr. znižanje števila licenc ali dovoljenj, zahtevanih za določene poklice) (Cedefop in CPI, 2019).

1.2.3. Zaposlenost in brezposelnost

Brezposelnost se je v času gospodarske krize v začetku prejšnjega desetletja povečevala in dosegla vrhunec leta 2013 (10,1 %) ⁽⁹⁾. Od takrat naprej nenehno pada, leta 2019 je dosegla 4,5 %, leta 2020 pa 5 %, kar je nižje od povprečja EU-27 (7,1 %) ⁽¹⁰⁾. Čim višja je raven izobrazbe, tem manjša je možnost brezposelnosti; pri osebah s končano terciarno izobrazbo je brezposelnost nižja kot pri osebah s srednješolsko ali nižjo ravno izobrazbe.

Na vsaki izobrazbeni ravni je brezposelnost v starostni skupini 15–24 let višja kot pri starostni skupini 25–64 let. V starostni skupini 15–24 let je bila stopnja brezposelnosti oseb, ki so zaključile srednješolsko izobraževanje (vključno s poklicnim in strokovnim izobraževanjem) (raven 3 po mednarodni standardni klasifikaciji izobraževanja (ISCED)), nižja kot pri osebah, ki so zaključile terciarno izobraževanje do leta 2014. V zadnjih letih se je ta trend obrnil (slika 3).

⁽⁶⁾ Podatkovna baza SiStat, SURS.

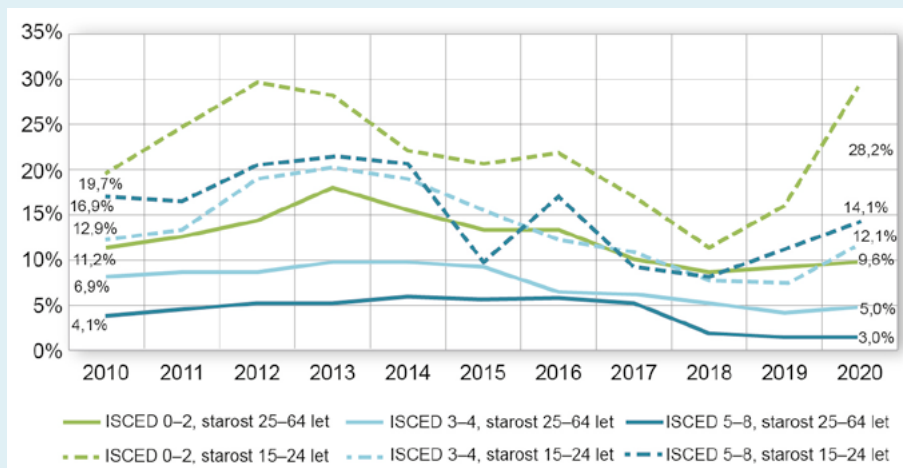
⁽⁷⁾ Najnovejši podatki so na voljo za 1. 2. 2021.

⁽⁸⁾ Slovenska poslovna točka (SPOT).

⁽⁹⁾ Stopnja brezposelnosti (starost 15–74 let).

⁽¹⁰⁾ Eurostat, une_rt_a [pridobljeno 28. 5. 2021].

Slika 3. Stopnja brezposelnosti (starost 15–24 in 25–64 let) glede na raven izobrazbe v obdobju 2010–20

Opomba: Podatki na podlagi mednarodne standardne klasifikacije izobraževanja (ISCED) 2011; prelomi v časovnih vrstah; nizka zanesljivost za ISCED 0–2 in 5–8, starost 15–24 let; v Sloveniji ni programov ISCED 4.

ISCED 0–2 = nedokončana primarna, primarna in nižja sekundarna izobrazba.

ISCED 3–4 = srednješolska in posekundarna predterciarna izobrazba.

ISCED 5–8 = terciarna izobrazba

Vir: Eurostat, Ifsa_urgaed [pridobljeno 11. 5. 2021].

V letu 2020 je skupna zaposlenost (starostna skupina 20–64 let) dosegla 75,6 % (EU-27: 72,4 %). Čeprav obstaja razlika med stopnjama zaposlenosti moških in žensk (78,6 % oziroma 72,4 %), je ta manjša od povprečja EU-27 (78,1 % oziroma 66,8 %) ⁽¹¹⁾.

Vpliv epidemije covid-19 na gospodarstvo se je najbolj odrazil na zmanjšanju zaposlenosti v predelovalnih dejavnostih, sledile so upravne in podporne storitvene dejavnosti ter nastanitvene storitve in gostinstvo ⁽¹²⁾.

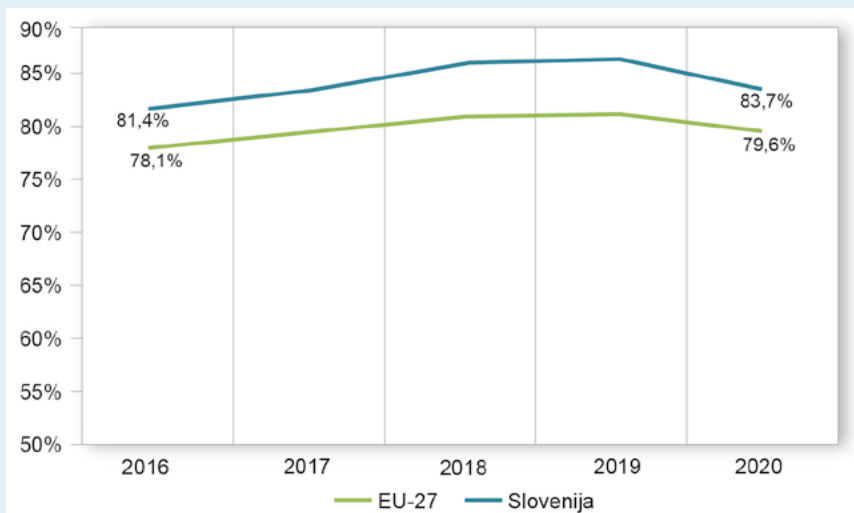
Trend dinamičnega povečevanja zaposlenosti oseb, ki so pred kratkim zaključile poklicno in strokovno izobraževanje, v zadnjih letih se je leta 2020 spremenil (slika 4). Na splošno je zaposlenost teh oseb rasla počasneje (za 2,3 odstotne točke) od skupne stopnje zaposlenosti oseb, ki so zaključile šolanje na katerikoli ravni ISCED (preglednica 1).

⁽¹¹⁾ Eurostat, t2020_10 [pridobljeno 28. 5. 2021].

⁽¹²⁾ Vpliv epidemije SARS-CoV na trg dela v Sloveniji:

https://www.ess.gov.si/_files/13330/Analiza_vpliva_epidemije_SARS-CoV-2_na_trg_dela.pdf

Slika 4. Stopnja zaposlenosti oseb, ki so zaključile poklicno in strokovno izobraževanje (starost 20–34 let, ravni ISCED 3 in 4)

Opomba: Podatki na podlagi ISCED 2011; prelomi v časovnih vrstah.
ISCED 3–4 = srednješolska in posekundarna predterciarna izobrazba.

Vir: Eurostat, edat_ifse_24 [pridobljeno 6. 5. 2021].

Preglednica 1. Skupna stopnja zaposlenosti oseb, ki so zaključile šolanje na vseh ravneh ISCED (starost 20–34 let)

2016	80,0%
2020	84,6%
Sprememba v obdobju 2016–20 (v odstotnih točkah)	4,6

Vir: Eurostat, edat_ifse_24 [pridobljeno 7. 5. 2021].

Po podatkih Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ) ⁽¹³⁾ se je v letu 2019 skoraj polovica podjetij srečevala s težavami pri iskanju novih delavcev; med velikimi podjetji je bil ta delež še višji. Neskladja na trgu dela so pogosto povezana s skromnim zanimanjem mladih za nekatere izobraževalne programe in majhno privlačnostjo nekaterih poklicev na ravni srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja (UMAR, 2020d). Delodajalci se srečujejo s

⁽¹³⁾ Podatki iz Napovedi zaposlovanja 2019/II (ZRSZ, 2019).

težavami pri zaposlovanju določenih poklicev, ki zahtevajo poklicne in strokovne kvalifikacije ravni ISCED 3, kot so zidarji, vozniki težkih tovornjakov in traktorjev, delavci za preprosta dela v proizvodnih dejavnostih, prodajalci, varilci, orodjarji in električarji (ZRSZ, 2020a). Podobno tudi Poklicni barometer 2020 kaže, da povpraševanje po poklicih iz poklicnega in strokovnega izobraževanja, kot so električni inštalaterji, elektromehaniki, orodjarji, kleparji, krovci, strugarji in varilci, presega ponudbo (ZRSZ, 2020b).

1.3. Raven izobrazbe

Leta 2020 je bil delež oseb s srednjimi kvalifikacijami ⁽¹⁴⁾ 55,7 %, kar precej presega povprečje EU-27 (47 %); le 11,9 % oseb, starih od 25 do 64 let, je imelo nizko kvalifikacijo ⁽¹⁵⁾ ali je bilo brez kvalifikacije (povprečje EU-27: 22,2 %) (slika 5).

Po podatkih ankete o delovni sili je med zaposlenimi s kvalifikacijo iz poklicnega in strokovnega izobraževanja ravni ISCED 3 več moških (leta 2019: 61,6 %) kot žensk (leta 2019: 38,4 %), med zaposlenimi s kvalifikacijami ravni ISCED 5–8 pa je več žensk (leta 2019: ženske 56,6 %, moški: 43,4 % ⁽¹⁶⁾).

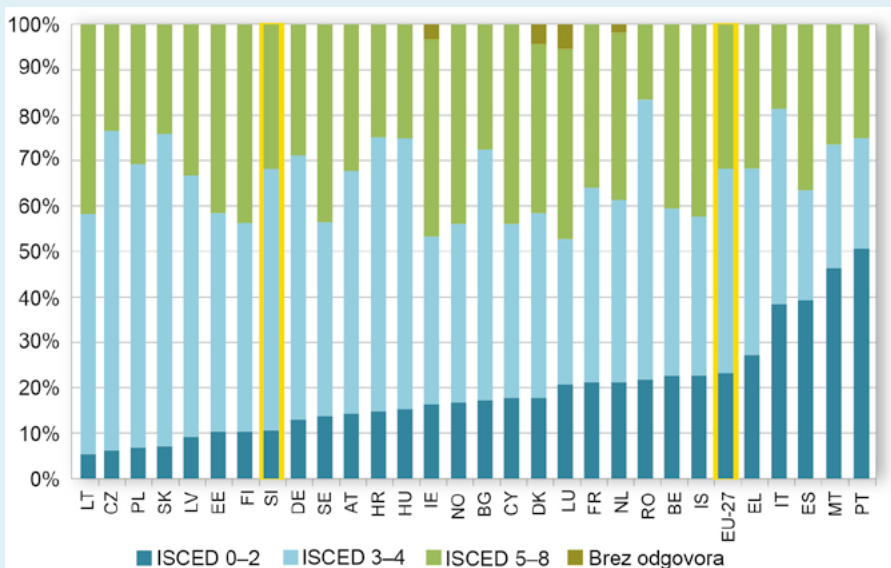
V zadnjem desetletju je bil odstotek osipnikov poklicnega in strokovnega izobraževanja stabilen (pod 5 %, leta 2020: 4,1 %); je med najnižjimi v EU-27 ter precej pod povprečjem EU-27 (10,2 % leta 2020) (slika 6) in nacionalnim ciljem 5 %. Za preprečevanje šolskega osipa je Slovenija uvedla ukrepe, ki omogočajo identifikacijo učencev s tveganjem za zgodnjo opustitev šolanja, zagotavljanje strokovne in učne pomoči ter vključevanje v proces svetovanja v šoli (Evropski semester 2020) (Republika Slovenija, 2020).

⁽¹⁴⁾ V Sloveniji so srednje kvalifikacije le na ravni ISCED 3; kvalifikacije ravni ISCED 4 niso na voljo. V EU kvalifikacije na srednji ravni zajemajo ravni ISCED 3 in 4.

⁽¹⁵⁾ V Sloveniji nizka raven izobrazbe (ISCED 0–2) vključuje izobraževanje do končnega obveznega osnovnošolskega izobraževanja. Na tej ravni programi poklicnega in strokovnega izobraževanja niso na voljo.

⁽¹⁶⁾ Podatkovna baza SiStat, SURS.

Slika 5. Prebivalstvo (v starosti 25–64 let) po najvišji pridobljeni izobrazbi leta 2020

Opomba: Podatki na podlagi ISCED 2011. Nizka zanesljivost za „brez odgovora“ na Češkem in v Latviji.

ISCED 0–2 = nedokončana primarna, primarna in nižja sekundarna izobrazba.

ISCED 3–4 = srednješolska in posekondarna predterciarna izobrazba ⁽¹⁷⁾.

ISCED 5–8 = terciarna izobrazba.

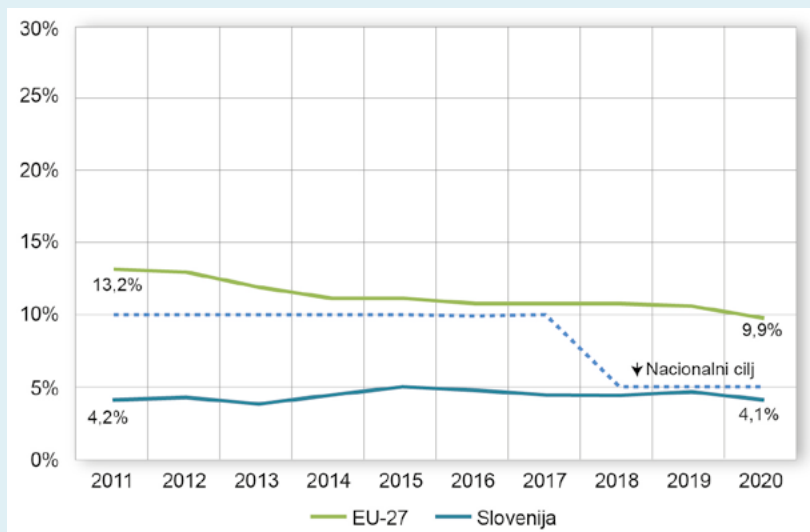
Vir: Eurostat, Ifsa_pgaed [pridobljeno 6. 5. 2021].

Od leta 2010 se je udeležba odraslih (25–64 let) v izobraževanju in usposabljanju zmanjšala za osem odstotnih točk (s 16,4 % v letu 2010 na 8,4 % v letu 2020). Prvič po letu 2010 je padla pod povprečje EU-27 (9,2 % leta 2020) (slika 7). Udeležba nizko kvalificiranih delavcev, starejših, moških in tujcev je nižja od povprečja (UMAR, 2020d). Udeležba v vseživljenjskem učenju (VŽU) je večja v podjetjih z 10 ali več zaposlenimi kot v podjetjih z manj zaposlenimi in večja v javnem sektorju kot zasebnem. Zaradi izzivov digitalne preobrazbe in avtomatizacije je nizka udeležba v izobraževanju še posebno problematična za delavce na delovnih mestih, ki so zelo občutljiva na hitre tehnološke spremembe (UMAR, 2020e).

Cilj strategije razvoja Slovenije do leta 2030 je doseči 19-odstotno vključenost odraslih v vseživljenjsko učenje do konca desetletja.

⁽¹⁷⁾ V slovenskem izobraževalnem sistemu ni programov na ravni ISCED 4.

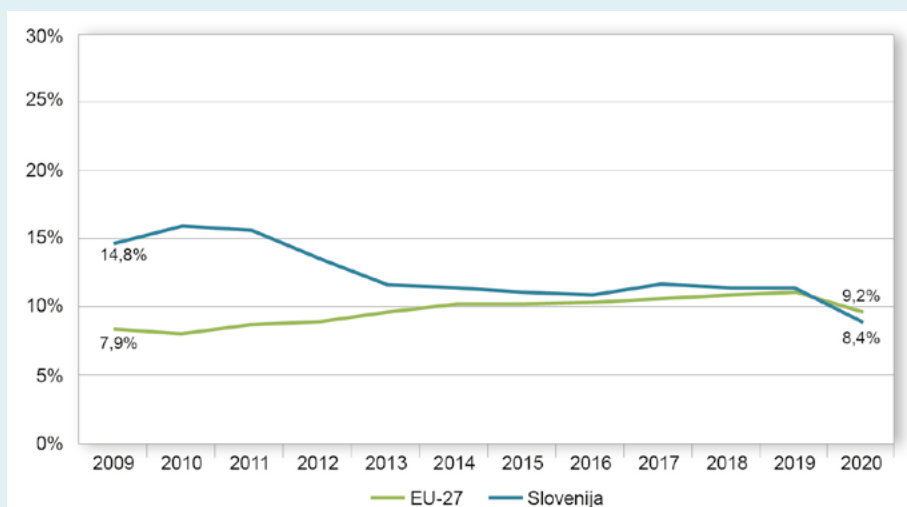
Slika 6. Osebe, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, v obdobju 2011–20

Opomba: Delež prebivalstva v starosti 18–24 let z največ nižjo sekundarno izobrazbo, ki ni vključen v nadaljnje izobraževanje ali usposabljanje.

Vir: Eurostat, edat_ifse_14 [pridobljeno 6. 5. 2021], in Evropska komisija: https://ec.europa.eu/info/2018-european-semester-national-reform-programmes-and-stability-convergence-programmes_en

Slika 7. Udeležba v vseživljenjskem učenju v obdobju 2009–20

Opomba: Delež odraslega prebivalstva v starosti od 25 do 64 let, vključenega v izobraževanje in usposabljanje.

Vir: Eurostat, trng_ifse_01 [pridobljeno 6. 5. 2021].

Država podpira izobraževanje odraslih in ga povezuje z aktivno politiko trga dela, s čimer želi povečati zaposljivost brezposelnih in iskalcev zaposlitve ⁽¹⁸⁾. Pravica in dolžnost brezposelnih je sodelovati v več programih aktivne politike trga dela. Leta 2019 je bilo v programe izobraževanja in usposabljanja odraslih vključenih približno 18 % brezposelnih ⁽¹⁹⁾ in približno 0,4 % zaposlenih ⁽²⁰⁾, skupni proračun pa je znašal 14,1 milijona EUR (MDDSZ, 2020).

1.4. Politike zaposlovanja ter poklicno in strokovno izobraževanje

Osrednja usmeritev več novejših politik je bilo povečevanje zaposljivosti. Januarja 2021 je vlada sprejela smernice za izvajanje aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2021–25⁽²¹⁾, ki jih je pripravil MDDSZ. V smernicah je poudarjen pomen usposabljanja brezposelnih, iskalcev zaposlitve in zaposlenih; smernice bodo v naslednjih letih močno vplivale na programe aktivne politike zaposlovanja.

V pristojnosti MDDSZ in pogosto v okviru programov, ki jih podpira Evropski socialni sklad (ESS), se izvaja več pobud za povečanje zaposlovanja, ki so namenjene različnim skupinam brezposelnih in zaposlenih. Ti programi temeljijo na Programu aktivne politike zaposlovanja.

V veljavi je več ukrepov za povečanje zaposljivosti brezposelnih, med drugim (Knavs in Šlander, 2019):

- (a) predpisi, ki nudijo možnost preverjanja in potrjevanja ter priznavanja neformalnega izobraževanja in priložnostnega učenja ter pridobitve nacionalno priznanih nacionalnih poklicnih kvalifikacij (NPK) (točka 2.4). Običajno dobi zaposlitev več kot dve tretjini oseb, ki pridobijo NPK (MDDSZ, 2018);
- (b) Projektno učenje mlajših odraslih (PUM-O) ⁽²²⁾ je namenjeno brezposelnim in iskalcem zaposlitve, ki niso vključeni v izobraževanje (NEET), osredotoča pa se na osipnike iz izobraževanja in usposabljanja (stare 15–26 let). Zavod RS za zaposlovanje (ZRSZ) izbira izvajalce programov ter napotovanja iskalcev zaposlitve in brezposelnih v program. Cilj programa je podpreti socialno vključevanje ranljivih mladih odraslih prek izobraževanja in/ali dela (MDDSZ, 2020).

⁽¹⁸⁾ Zaposleni, ki jim pogodba o zaposlitvi kmalu preneha.

⁽¹⁹⁾ Vir: MDDSZ (2020) in ZRSZ (2020), preračuni CPI.

⁽²⁰⁾ Vir: MDDSZ (2020) in SURS (2021a), preračuni CPI.

⁽²¹⁾ [Spletna stran aktivne politike zaposlovanja](#).

⁽²²⁾ Projekt poteka v okviru [Izvedbenega načrta Jamstva za mlade 2016-20](#).

V okviru delovnega področja ministrstva za izobraževanje medpodjetniški izobraževalni centri (MIC) pri šolskih centrih izvajajo praktične programe, ki ne spodbujajo le praktičnega usposabljanja udeležencev poklicnega in strokovnega izobraževanja, temveč tudi zaposljivost brezposelnih (točka 2.6).

Obstaja cela vrsta programov, ki so namenjeni tudi za podporo zaposlenim. Eden od teh je Celovita podpora podjetjem za aktivno staranje delovne sile (2016–22) ⁽²³⁾, ki deluje v okviru Javnega štipendijskega, razvojnega, invalidskega in preživninskega sklada Republike Slovenije, izvajajo pa jo podjetja. Cilj programa je povečati kompetence zaposlenih (starih 50 let ali več) in jih podpreti pri učinkovitem obvladovanju izzivov starajoče se delovne sile (Knavs in Šlander, 2019).

Od leta 2010 MDDSZ sofinancira kompetenčne centre za razvoj kadrov; njihov cilj je oživitev slovenske industrije, podjetij in posameznikov, s finančno podporo različnim gospodarskim panogam za krepitev razvoja kompetenc zaposlenih (Cedefop in ReferNet, 2020a). V kompetenčni center ⁽²⁴⁾ se povežejo podjetja iz istega gospodarskega sektorja oziroma iz 10 področij, opredeljenih v Strategiji pametne specializacije 2017. Zaposleni se usposabljaajo v skladu s potrebami podjetja. S pomočjo strokovnjakov se pripravi kompetenčni model, ugotovijo se deficitarna področja in pripravi načrt usposabljanja zaposlenih.

⁽²³⁾ Za celotni program je predvidenih približno 30 milijonov EUR.

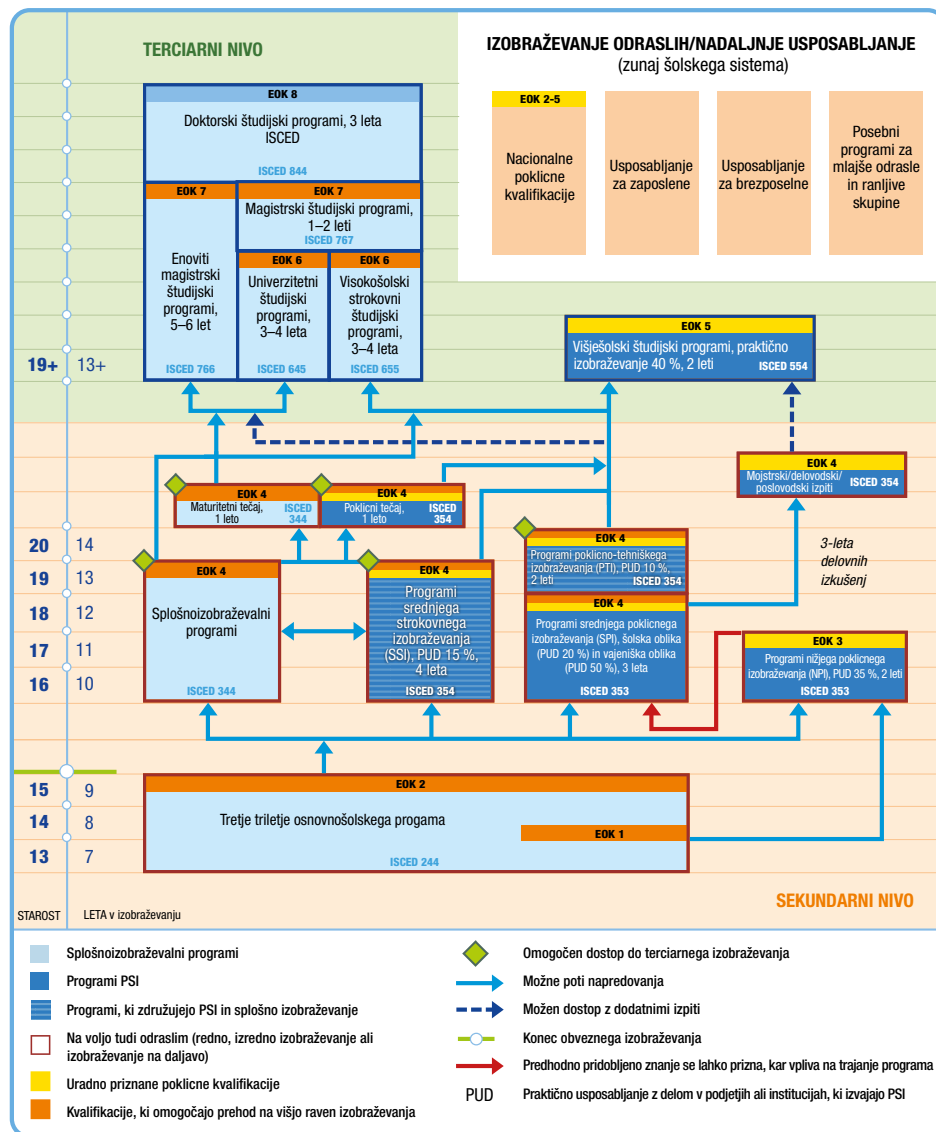
⁽²⁴⁾ V letih 2017–18 je bilo ustanovljenih 11 kompetenčnih centrov, v katerih je sodelovalo 250 podjetij z več kot 35 800 zaposlenimi. V letih 2019–22 je bilo ustanovljenih 10 dodatnih kompetenčnih centrov, ki pokrivajo vseh 10 področij Strategije pametne specializacije in v katerih sodeluje 327 podjetij. Predvidoma se bo usposobilo več kot 22 000 zaposlenih. Projekte sofinancira Evropski socialni sklad.

POGLAVJE 2.

Izvajanje poklicnega in strokovnega izobraževanja

Slika 8. Poklicno in strokovno izobraževanje v slovenskem sistemu izobraževanja in usposabljanja 2020/21

Opomba: ISCED-P 2011.

Vir: Cedefop in ReferNet Slovenija, 2021.

2.1. Pregled sistema izobraževanja in usposabljanja

Sistem izobraževanja in usposabljanja (slika 8) zajema ⁽²⁵⁾:

- (a) predšolsko vzgojo, ki vključuje otroke od 11 mesecev do šest let ⁽²⁶⁾;
- (b) osnovnošolsko izobraževanje, ki vključuje primarno in nižje sekundarno izobraževanje (ravni 1 in 2 evropskega ogrodja kvalifikacij (EOK)) ⁽²⁷⁾;
- (c) srednješolsko izobraževanje (ravni EOK 3 in 4) ⁽²⁸⁾;
- (d) terciarno izobraževanje (ravni 5, 6, 7 in 8 EOK) ⁽²⁹⁾.

Predšolska vzgoja ni obvezna. Vsak otrok pa ima pravico do vpisa v vrtec. Vrtec obiskuje približno 81 % otrok; večina (94 %) jih obiskuje javne vrtce, ki jih ustanovljajo in financirajo občine. Starši prispevajo plačila, ki jih lahko subvencionira vlada, kar je odvisno od dohodka na družinskega člana ⁽³⁰⁾.

Učenci začnejo obvezno devetletno osnovnošolsko izobraževanje pri šestih letih. Osnovnošolsko izobraževanje je uspešno končano, ko učenec doseže zahtevane učne izide.

Osnovnošolsko izobraževanje združuje v enotni strukturi primarno in nižje sekundarno izobraževanje. Poleg 448 javnih šol, ki so jih ustanovile lokalne skupnosti in jih financira ministrstvo za izobraževanje, obstaja še šest zasebnih šol, ki nudijo osnovnošolsko izobraževanje ⁽³¹⁾. Učenci, ki zaključijo osnovnošolsko izobraževanje, lahko izbirajo med začetnimi programi poklicnega in strokovnega izobraževanja ali splošnimi srednješolskimi izobraževalnimi programi (EOK 4). Učenci, ki ne zaključijo uspešno osnovnošolskega izobraževanja, se lahko vpišejo v programe nižjega poklicnega izobraževanja (EOK 3).

Večina dijakov začne srednješolsko izobraževanje v starosti 15 ali 16 let. Srednješolsko izobraževanje je na voljo na ravni EOK 3 in 4 ter na ravni ISCED 3. Poleg številnih splošnih izobraževalnih programov so na voljo različne oblike

⁽²⁵⁾ Kot je opredeljeno v Zakonu o slovenskem ogrodju kvalifikacij (2015) ter Zakonu o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja.

⁽²⁶⁾ Ureja se z Zakonom o vrtcih (1996, spremembe in dopolnitve 2005, 2008, 2009, 2010, 2012, 2015, 2017, 2021).

⁽²⁷⁾ Ureja se z Zakonom o osnovni šoli (1996, spremembe in dopolnitve 2006, 2007, 2010, 2011, 2012, 2013, 2016).

⁽²⁸⁾ Ureja se z Zakonom o gimnazijah (1996, spremembe in dopolnitve 2007, 2017, 2018, 2019); Zakonom o poklicnem in strokovnem izobraževanju (2006, spremembe in dopolnitve 2017 in 2019); Zakonom o maturi (2003, spremembe 2007 in 2016); ter Zakonom o vajeništvu (2017).

⁽²⁹⁾ Ureja se z Zakonom o visokem šolstvu (1993, spremembe in dopolnitve 2012, 2014, 2016, 2017, 2020 in 2021) in Zakonom o višjem strokovnem izobraževanju (2004, spremembe in dopolnitve 2013).

⁽³⁰⁾ Izračunano na podlagi dohodka na družinskega člana:
<https://www.gov.si/teme/znizano-placilo-vrtca/>

⁽³¹⁾ Vir: MIZŠ [podatki pridobljeni 28. 4. 2021].

poklicnega in strokovnega izobraževanja in vse ponujajo učencem možnosti za napredovanje ali spreminjanje smeri:

- (a) Splošno srednješolsko izobraževanje traja štiri leta (EOK 4) in ga večino- ma izvajajo javne šole (gimnazije). V primeru omejitve vpisa se upoštevajo ocene kandidatov v zadnjih treh letih osnovnošolskega izobraževanja. Po končanem programu in uspešno opravljenem zunanjem izpitu maturantje prejmejo maturitetno spričevalo o splošni maturi, ki omogoča dostop do terciarnega izobraževanja. Programi splošnega srednješolskega izobraževanja so lahko usmerjeni le na splošno izobraževanje (*splošna gimnazija*) ali na bolj klasične predmete (*klasična gimnazija*), lahko pa se jim doda tudi nekaj poklicnih usmeritev (*strokovna gimnazija*), kot so tehnika (*tehniška gimnazija*)⁽³²⁾, ekonomija (*ekonomska gimnazija*)⁽³³⁾ in umetnost (*umetniška gimnazija*)⁽³⁴⁾. Nekatere šole, ki izvajajo splošne izobraževalne programe, imajo tako imenovane športne oddelke za mlade športnike z večjim številom ur športnih dejavnosti.
- (b) Programi poklicnega in strokovnega izobraževanja so na voljo na srednješolski in terciarni ravni za mlade (redno izobraževanje) in odrasle udeležence (izredno izobraževanje). Ponudba poklicnega in strokovnega izobraževanja v Sloveniji je razvejana na različne vrste programov in načinov izvajanja (v šoli in vajeništvo), kar vodi do različnih vrst kvalifikacij in s tem nudi različne možnosti napredovanja (podrobnejši opisi so na voljo v točki 2.2).

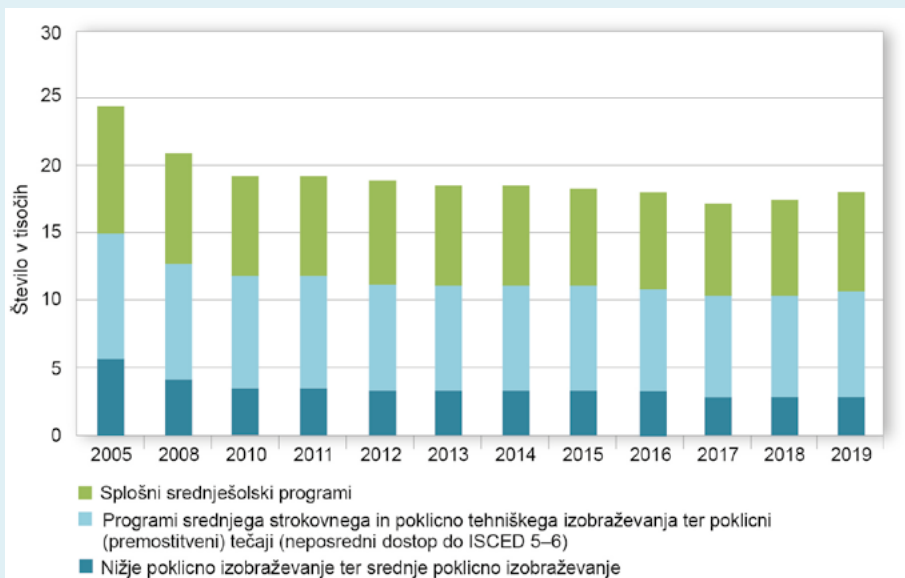
V obdobju med letoma 2005 in 2013 se je predvsem zaradi manjše kohorte močno zmanjšalo število maturantov v srednješolskih izobraževalnih programih (ISCED 3); od takrat naprej pa je število ostalo stabilno (slika 9). Od leta 2012/13 so na stopnje vpisa v splošne izobraževalne programe bolj vplivale negativne demografske spremembe kot pa udeležba v programih poklicnega in strokovnega izobraževanja.

⁽³²⁾ V okviru razširjenega izbirnega dela programa lahko učenci izbirajo med predmeti, kot so: elektrotehnika, gradbeništvo, kmetijstvo, lesarstvo, mikrobiologija, deskriptivna geometrija, računalniški sistemi in omrežja, strojništvo.

⁽³³⁾ Učenci imajo dodatna predmeta podjetništvo in gospodarstvo ter lahko v okviru razširjenega izbirnega dela programa izbirajo med predmeti, kot so poslovna informatika, gospodarska zgodovina, gospodarska geografija.

⁽³⁴⁾ Programi nudijo dodatne predmete na štirih smereh: glasba, ples, likovna umetnost, dramatika in film.

Slika 9. Mladi, ki so zaključili izobraževanje na ravni ISCED 3, po vrstah izobraževalnih programov, obdobje 2005/06–2018/19

Vir: SURS, podatkovna baza SiStat [pridobljeno 30. 3. 2021].

Terciarno izobraževanje obsega dvoletne programe višjega strokovnega izobraževanja (EOK 5), strokovne in univerzitetne dodiplomske programe (tri ali štiri leta) (EOK 6), magistrske programe (eno ali dve leti) (EOK 7) in doktorske programe, ki trajajo tri ali štiri leta (EOK 8).

Za izobraževanje odraslih (IO) je pristojno Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ). Ureja se z Zakonom o izobraževanju odraslih (2018), v katerem so opredeljene tudi različne ranljive skupine odraslih. Za ukrepe, ki se nanašajo na brezposelne odrasle in iskalce zaposlitve, je pristojno ministrstvo za delo (MDDSZ). Odrasli se lahko vpišejo v iste začetne formalne programe poklicnega in strokovnega izobraževanja kot mladi ter sodelujejo v nadaljnjem formalnem in neformalnem poklicnem usposabljanju in izpopolnjevanju. Odrasli udeleženci izobraževanja imajo enake socialne pravice kot mladi udeleženci izobraževanja (na primer obvezno zdravstveno zavarovanje), če so mlajši od 26 let in niso prijavljeni kot iskalci zaposlitve ali zaposleni; običajno so v starostni skupini od 20 do 24 let (slika 10). V letu 2021 začetne programe poklicnega in strokovnega izobraževanja izvaja 77 šol za poklicno in strokovno izobraževanje, 25 ljudskih univerz ⁽³⁵⁾ in 14 zasebnih izobraževalnih zavodov. Da bi zadostili

⁽³⁵⁾ Ljudske univerze so javne ustanove; zagotavljajo vse oblike izobraževanja odraslih in so razširjene po vsej državi.

potrebam zaposlene odrasle osebe z družino, izvajalci lahko prilagodijo načine organizacije izobraževanja, priznajo predhodno pridobljeno znanje in izvajajo izpite.

Za vključevanje učencev s posebnimi izobraževalnimi potrebami ima Slovenija večinski pristop. Status učenca s posebnimi izobraževalnimi potrebami podeli komisija pri Zavodu Republike Slovenije za šolstvo (ZRSSŠ) ⁽³⁶⁾. Večina učencev s posebnimi izobraževalnimi potrebami je vključena v redno predšolsko vzgojo, osnovne in srednje šole. Učni program je glede načina izvajanja in zagotavljanja strokovne podpore prilagojen posameznemu učencu. Le manjši delež učencev s posebnimi izobraževalnimi potrebami obiskuje specializirane programe, ki jih nudijo redne šole ali specializirane ustanove ⁽³⁷⁾. V zadnjem času se je razvil medsektorski pristop, ki nudi celostno podporo mladim in njihovim družinam ⁽³⁸⁾.

2.2. Državno regulirano izvajanje poklicnega in strokovnega izobraževanja

Namen poklicnega in strokovnega izobraževanja je na mednarodno primerljivi ravni zagotoviti znanje, spretnosti ter poklicne kompetence in zmožnosti, ki so potrebne za opravljanje izbranega poklica in nadaljnje izobraževanje (2. člen Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju, 2006).

Večina programov poklicnega in strokovnega izobraževanja je na voljo na srednješolski ravni; dvoletni višješolski študijski programi pa so na voljo tudi na terciarni ravni. Vsi srednješolski in terciarni programi poklicnega in strokovnega izobraževanja se štejejo za začetne formalne programe poklicnega in strokovnega izobraževanja, ki vodijo do nacionalno priznanih poklicnih kvalifikacij. Programi so za redne udeležence izobraževanja brezplačni, udeleženci, ki obiskujejo izredni program (odrasli), pa plačajo šolnino.

Zdi se, da je možnost napredovanja skupaj z nedavno izvedenimi ukrepi politik, kot so uvedba vajeništva za triletno programe poklicnega izobraževanja (točka 2.2.1.2), nova politika štipendiranja (točka 4.1.1) in kampanje za povečanje privlačnosti poklicnega in strokovnega izobraževanja, ohranile privlačnost poklicnega in strokovnega izobraževanja. Med letoma 2014 in 2018 se je delež učencev poklicnega in strokovnega izobraževanja na ravni srednješolskega

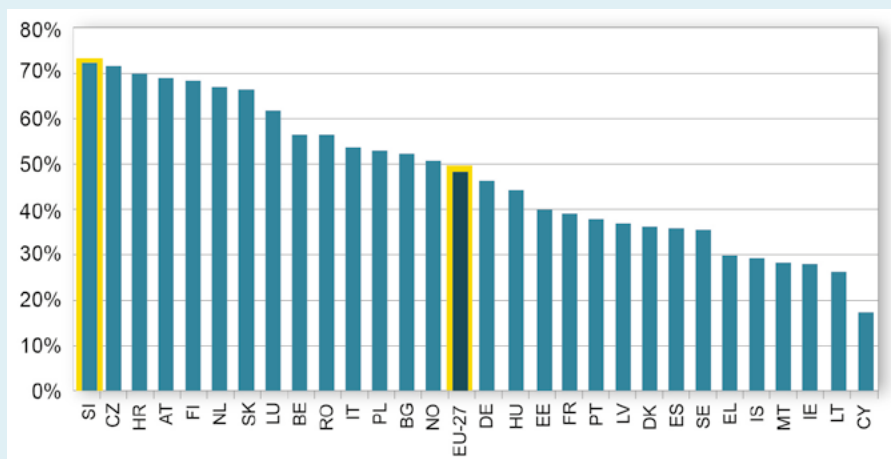
⁽³⁶⁾ Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (2011, spremembe in dopolnitve v letu 2012).

⁽³⁷⁾ Po podatkih spletnega portala MIZŠ je na voljo 24 ustanov, specializiranih za različne potrebe učencev, na primer za okvare sluha in vida, čustvene in vedenjske motnje.

⁽³⁸⁾ Zakon o obravnavi otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami v vzgoji in izobraževanju je začel veljati 13. 1. 2021.

izobraževanja povečal za štiri odstotne točke (s 66,8 % na 70,8 %) ⁽³⁹⁾. V EU-27 ima Slovenija najvišji delež dijakov poklicnega in strokovnega izobraževanja v srednješolskem izobraževanju (slika 10). Številke so drugačne, če upoštevamo samo mlade: v letu 2019/20 je bilo v poklicno in strokovno izobraževanje vključenih 65,2 odstotka mladih (slika 12).

Slika 10. Delež učencev v začetnem poklicnem in strokovnem izobraževanju v skupnem številu učencev v srednjem izobraževanju (raven ISCED 3), 2019

Opomba: Podatki na podlagi ISCED 2011.

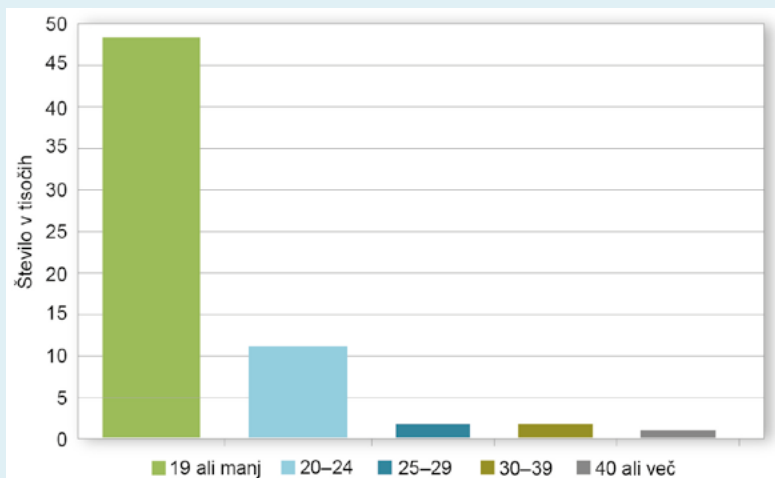
Vir: Eurostat, educ_uoe_enrs04 [pridobljeno 27. 5. 2021].

Skoraj četrtina (23,5 %) udeležencev v poklicnem in strokovnem izobraževanju je odraslih (starejših od 20 let) (slika 11). Odrasli, ki obiskujejo programe ravni ISCED 3, se vpisujejo predvsem v programe poklicnega in strokovnega izobraževanja (95,5 % v letu 2018/19), če to primerjamo z vpisom v splošnoizobraževalne programe (4,5 % v letu 2018/19).

Skoraj 60 % udeležencev srednješolskega poklicnega in strokovnega izobraževanja je moških, pri čemer imajo prednost programi na področjih, kot so tehniške vede, proizvodnja in gradbeništvo. Ženske se pogosteje vpisujejo v izobraževanje za pedagoške poklice, družboslovje, ekonomijo in pravo, zdravstvo in socialno varstvo, humanistiko, umetnost in storitve (preglednica 2) (Cedefop in CPI, 2019).

⁽³⁹⁾ Eurostat (educ_uoe_enrs01, educ_uoe_enrs04 in educ_uoe_enrs07) [pridobljeno 6. 5. 2021].

Slika 11. Število mladih in odraslih, vpisanih v poklicno in strokovno izobraževanje na ravneh ISCED 3 in 4, 2018/19

Vir: SURS, podatkovna baza SiStat [pridobljeno 30. 3. 2021].

Preglednica 2. Mladi, vpisani v srednješolsko poklicno in strokovno izobraževanje, po področjih izobraževanja, število in struktura po spolu, v %, 2019/20

	Skupno število	Struktura vpisa po spolu, v %	
		Moški	Ženske
Skupaj PSI	47 942	58,5	41,5
Pedagoški poklici	2 610	9,8	90,2
Umetnost in humanistika	2 947	36,3	63,7
Ekonomija, upravljanje in pravo	6 025	40,1	59,9
Naravoslovje, matematika in statistika	306	40,5	59,5
Informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT)	3 276	94,7	5,3
Tehnične vede, proizvodnja in gradbeništvo	18 592	89,1	10,9
Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in veterinarstvo	2 394	44,8	55,2
Zdravstvo in socialno varstvo	5 590	23,1	76,9
Storitve	6 202	34,8	65,2

Vir: SURS, podatkovna baza SiStat [pridobljeno 2. 6. 2021].

2.2.1. Začetno poklicno in strokovno izobraževanje

Programi začetnega poklicnega in strokovnega izobraževanja na srednješolski in višješolski ravni temeljijo na kompetencah in so modularni. Dokončanje določenega števila strokovnih modulov vodi do poklicne kvalifikacije. Moduli poklicnega in strokovnega izobraževanja opisujejo učne izide, ki jih je treba doseči z učenjem teorije in praktičnim poukom v šolskih delavnicah ali medpodjetniških izobraževalnih centrih. Za vsak strokovni modul je na nacionalni ravni pripravljen katalog znanj. Katalogi vključujejo usmerjevalne cilje, poklicne kompetence in učne izide, ki jih je treba doseči ob zaključku modula.

Medtem ko se programi terciarnega strokovnega izobraževanja osredotočajo na strokovne module, programi srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja vključujejo tudi splošne izobraževalne predmete (na primer materni in tuji jezik, matematika, naravoslovje in družboslovje) na različnih stopnjah. Vsi programi poklicnega in strokovnega izobraževanja razvijajo tudi ključne kompetence, ki so opredeljene v nacionalnih katalogih znanja in vključene v vse predmete in strokovne module.

Začetni programi srednješolskega poklicnega in strokovnega izobraževanja so ⁽⁴⁰⁾:

- (a) dvoletni programi – nižje poklicno izobraževanje (NPI);
- (b) triletni programi – srednje poklicno izobraževanje (SPI) ⁽⁴¹⁾;
- (c) štiriletni strokovni in tehniški programi – srednje strokovno izobraževanje (SSI);
- (d) dvoletni poklicno-tehniški programi – poklicno tehniško izobraževanje (PTI);
- (e) enoletni poklicni (premostitveni) tečaji (PT) ⁽⁴²⁾.

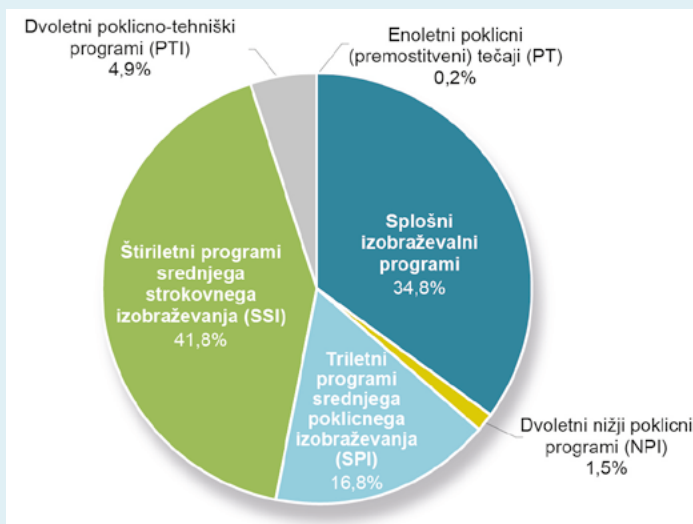
Več kot dve tretjini mladih udeležencev poklicnega in strokovnega izobraževanja sta vpisani v štiriletno programe srednjega strokovnega izobraževanja, kar kaže, da učenci dajejo prednost programom poklicnega in strokovnega izobraževanja, ki nudijo zaključek srednješolske ravni in možnost napredovanja v terciarno izobraževanje (slika 12).

⁽⁴⁰⁾ Število različnih programov, ki so bili na voljo v letu 2019/20: šest NPI, 38 SSI, 44 SPI, 19 PTI, štirje PT. Vir: [spletni portal MIZŠ](#).

⁽⁴¹⁾ udeleženci, ki zaključijo program SPI, lahko nadaljujejo študij v programih PTI.

⁽⁴²⁾ Omogoča pridobitev izobrazbe SSI maturantom splošnega srednješolskega izobraževanja.

Slika 12. Mladi v srednješolskih izobraževalnih programih, v %, 2019/20

Vir: SURS, podatkovna baza SiStat [pridobljeno 30. 4. 2021].

2.2.1.1. Srednješolski strokovni programi

Srednje strokovno izobraževanje (SSI) predstavljajo štiriletni programi začetnega formalnega tehniškega in strokovnega izobraževanja, ki vodijo do kvalifikacij na ravni EOK 4 (ISCED 354) ⁽⁴³⁾ in so ovrednoteni z 240 kreditnimi točkami. Namenjeni so mladim (običajno starim 15 let) in odraslim, ki so končali osnovnošolsko izobraževanje. Po uspešno opravljenih izpitih poklicne mature (okvir 1), imajo maturanti dostop do programov višjega strokovnega izobraževanja, strokovnih dodiplomskih programov ali pa se vključijo na trg dela.

Programi SSI so večinoma potekajo v šoli, s približno 15 % praktičnega usposabljanja z delom. Poleg strokovnih modulov nudijo najmanj 2 137 ur splošnoizobraževalnih predmetov: slovenski jezik, matematika, tuji jezik, umetnost, družboslovje, naravoslovje in športna vzgoja. Usposabljanje v podjetju traja najmanj osem tednov ali najmanj 304 ure na program. Praktično usposabljanje v obsegu približno 480 ur poteka v šolskih delavnicah ali medpodjetniških izobraževalnih centrih (točka 2.6).

⁽⁴³⁾ Primeri kvalifikacij: ekonomski tehnik, elektrotehnik, farmacevtski tehnik, geotehnik in rudarski tehnik, naravovarstveni tehnik, oljelvarstveni tehnik, navtični tehnik, tehnik elektronskih komunikacij, tehnik mehatronike.

Okvir 1. Poklicna matura

Dijaki, ki uspešno opravijo izpit poklicne mature, prejmejo spričevalo o poklicni maturi, ki se nanaša na doseženo raven srednješolske izobrazbe in poklicno kvalifikacijo. Spričevalo omogoča maturantom dostop do programov višjega strokovnega izobraževanja, strokovnih dodiplomskih programov ali vključitev na trg dela. Maturanti prejmejo individualizirano prilogo k spričevalu, Europass, v slovenskem in angleškem jeziku. Kandidati za poklicno matura lahko opravijo dodatni izpit iz petega predmeta splošne mature, kar jim omogoči vpis v univerzitetne dodiplomske programe.

Poklicna matura je sestavljena iz štirih predmetov. Poleg splošnega dela – pisnih in ustnih izpitov iz maternega jezika in strokovno-teoretičnega predmeta – učenci v izbirnem delu opravljajo pisni in ustni izpit po svoji izbiri iz tujega jezika ali matematike, in praktično nalogo v poklicu. Šolske izpitne komisije izvajajo ustne izpite in ocenjujejo praktične naloge. Pisne preizkuse znanja pripravlja Državni izpitni center (RIC), razen za strokovno-teoretične predmete programov z manjšim številom učencev, ki jih pripravlja šolska izpitna komisija. Praktična naloga je lahko izvedena kot projekt z zagovorom. Učenci izberejo temo s pomočjo svojega učitelja. Predstavniki delodajalcev lahko kot zunanji člani izpitne komisije sodelujejo pri ocenjevanju praktičnih nalog: imeti morajo vsaj ustrezno srednjo tehniško izobrazbo, pet let ustreznih strokovnih izkušenj in izpolnjevati morebitne dodatne zahteve, ki jih določi RIC.

Poklicna matura je opredeljena v Zakonu o poklicnem in strokovnem izobraževanju (2006, spremembe in dopolnitve 2017 in 2019) ter Zakonu o maturi (2007, spremembe in dopolnitve 2016).

Vir: CPI.

2.2.1.2. Programi srednjega poklicnega izobraževanja

Programi srednjega poklicnega izobraževanja (SPI) so triletni programi začetnega formalnega poklicnega izobraževanja (180 kreditnih točk), ki privedejo do spričevala o zaključnem izpitu na ravni EOK 4 (ISCED 353). Namenjeni so mladim (običajno starim 15 let) in odraslim, ki so končali osnovnošolsko izobraževanje ali programe nižjega poklicnega izobraževanja. Po opravljenem zaključnem izpitu (okvir 2) se lahko učenci vpišejo v dvoletne programe poklicno-tehniškega izobraževanja ali se vključijo na trg dela.

Programi SPI obsegajo strokovne module skupaj s splošnim izobraževanjem v obsegu najmanj 1 048 ur z naslednjimi predmeti: slovenski jezik, matematika, tuji jezik, umetnost, družboslovje, naravoslovje in športna vzgoja. Programi SPI potekajo bodisi v šolski obliki bodisi kot vajeništvo:

- (a) šolska oblika SPI ⁽⁴⁴⁾ nudi velik delež praktičnega usposabljanja z delom; približno 40 % programa poteka v šolskih delavnicah, laboratorijih ali medpodjetniških izobraževalnih centrih, usposabljanje v podjetju običajno traja 24 tednov (912 ur, 20 % programa) ⁽⁴⁵⁾. Za usposabljanje v podjetju je potrebna pogodba, v kateri se opredelijo obveznosti vseh pogodbenih strank, trajanje usposabljanja in kompetence, ki jih je treba razviti; podpišejo jo šola, delodajalec in dijaki ali njihovi zakoniti skrbniki. Usposabljanje v podjetju se lahko podaljša na največ 53 tednov, obenem se skrajša praktično usposabljanje v šoli. V tem primeru mora učenec v drugem letniku opraviti vmesni preizkus, ki ga izvaja zbornica, s katero sodeluje delodajalec: Gospodarska zbornica Slovenije (GZS) ali Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije (OZS);
- (b) po sprejetju Zakona o vajeništvu leta 2017 je bilo v letu 2017/18 izobraževanje z vajeništvom ponovno uvedeno ⁽⁴⁶⁾ v izbrane programe ⁽⁴⁷⁾. V letu 2020/21 je na voljo 14 programov SPI z vajeništvom ⁽⁴⁸⁾ v 20 šolah. Večji del programa poteka pri delodajalcu (od 50 % do 60 %), preostanek, večinoma splošnoizobraževalni predmeti, pa v šoli. Učna mesta za praktično usposabljanje pri delodajalcu verificira pristojna zbornica. Pogodbo o vajeništvu podpišeta delodajalec in vajenec, registrirati pa jo mora pristojna zbornica. Šola in delodajalec za vsakega vajenca pripravita načrt izvajanja vajeništva pod nadzorom pristojne zbornice. V načrtu izvajanja vajeništva so opredeljeni cilji (vključno z učnimi izidi) in časovna razporeditev praktičnega usposabljanja, razporeditev vlog ter načini medsebojnega obveščanja in sodelovanja med šolo in podjetjem, tudi v zvezi z zaključnim izpitom. Načrt izvajanja vajeništva podpišejo dijak ter predstavniki šole, podjetja in zbornice. Delodajalec krije obvezno zavarovanje za poškodbe pri delu in zdravstveno zavarovanje, subvencijo/stroške za prehrano in prevoz ter vajencem izplačuje vajeniško nagrado v višini najmanj 250 EUR mesečno.

⁽⁴⁴⁾ Primeri kvalifikacij: administrator, cvetličar, dimnikar, gastronomske in hotelske storitve, pek.

⁽⁴⁵⁾ Pri nekaterih programih je lahko trajanje usposabljanja v podjetju drugačno; na primer v programu gastronomija in hotelske storitve traja 29 tednov.

⁽⁴⁶⁾ Po ukinitvi leta 2006 zaradi premajhnega zanimanja.

⁽⁴⁷⁾ To je podprto s projektom ESS Prenova poklicnega izobraževanja v letih 2016–21, ki ga izvaja Center RS za poklicno izobraževanje (CPI). Projekt podpira šole in podjetja, ki sodelujejo pri skupnem izvajanju programa, oblikovanje in spremljanje registra učnih mest za praktično usposabljanje v sodelovanju s socialnimi partnerji, ter evalvacijo izvajanja izobraževanja z vajeništvom.

⁽⁴⁸⁾ Programi SPI z vajeništvom: električar, gastronomija in hotelske storitve, zidar, krovec, industrijski mehanik, mizar, oblikovalec kovin – orodjar, papirničar, pleskar – izdelovalec znakov, steklar, strojni mehanik, zidar, avtomehatronik, avtomehanik in avtokaroserist.

Okvir 2. Zaključni izpit

Za dokončanje programov SPI (v šolski obliki in z vajeništvom) učenci opravijo zaključni izpit, ki obsega pisni in ustni izpit iz maternega jezika ter zaključno praktično nalogo. Izpitni katalog za vsak program pripravi Center RS za poklicno izobraževanje (CPI), odobri pa Strokovni svet Republike Slovenije za poklicno in strokovno izobraževanje.

Učenci, ki opravijo zaključni izpit, prejmejo spričevalo o zaključnem izpitu in individualizirano prilogo k spričevalu, Europass, v slovenskem in angleškem jeziku. Izobraževanje lahko v nadaljujejo v poklicno-tehniških programih ali pa se vključijo na trg dela (Cedefop in CPI, 2019).

Vir: CPI.

2.2.1.3. Programi srednjega poklicno-tehniškega izobraževanja

Programi srednjega poklicno-tehniškega izobraževanja (PTI) so dvoletni programi začetnega formalnega poklicnega in strokovnega izobraževanja, ki udeležencem triletnega programa poklicnega izobraževanja (3 + 2) omogočajo pridobitev srednje strokovne izobrazbe in z njo povezane poklicne kvalifikacije na ravni EOK 4 (ISCED 354). Za dokončanje šolanja in pridobitev možnosti napredovanja morajo učenci opraviti poklicno maturo (okvir 1).

Programi PTI potekajo v šolah in vključujejo vsaj 1 178 ur splošnoizobraževalnih predmetov. Praktično usposabljanje z delom (približno 10 % programa) poteka v podjetju ali medpodjetniških izobraževalnih centrih.

2.2.1.4. Programi nižjega poklicnega izobraževanja

Programi nižjega poklicnega izobraževanja (NPI) so dvoletni programi začetnega formalnega poklicnega izobraževanja, ki vodijo do kvalifikacij ravni EOK 3 (ISCED 353) in so ovrednoteni s 120 kreditnimi točkami. Namenjeni so mladim (običajno starim 15 let) in odraslim, ki so bili devet let vključeni v obvezno šolanje in so uspešno zaključili vsaj sedem razredov devetletnega osnovnošolskega izobraževanja ali osnovnošolskega izobraževanja za učence s posebnimi izobraževalnimi potrebami.

Programi NPI potekajo v šolah in vključujejo vsaj 675 ur splošnoizobraževalnih predmetov. Praktično usposabljanje z delom obsega od 35 % do 40 % programa, pri čemer usposabljanje v podjetju traja štiri tedne (152 ur), ostali del pa poteka v šolskih delavnicah ali medpodjetniških izobraževalnih centrih. Področja usposabljanja zajemajo naslednje poklice: obdelovalec lesa, pomočnik pri tehnologiji gradnje, pomočnik v biotehnikah in oskrbi, pomočnik v tehnoloških procesih, pomožni administrator in preoblikovalec tekstilij.

Za dokončanje šolanja morajo učenci opraviti zaključni izpit.

2.2.1.5. Poklicni tečajji

Poklicni tečajji (PT) so enoletni programi začetnega formalnega poklicnega in strokovnega izobraževanja, ki vodijo do kvalifikacij ravni EOK 4 (ISCED 354) ⁽⁴⁹⁾ in so ovrednoteni s 60 kreditnimi točkami ⁽⁵⁰⁾. Ti programi so večinoma namenjeni maturantom splošnih srednješolskih programov (gimnazija), ki želijo pridobiti poklicno kvalifikacijo, ali učencem, ki so zaključili srednje strokovno izobraževanje (SSI) brez poklicne mature, da se pripravijo na poklicno maturo. Prizna se vse predhodno pridobljeno znanje, zlasti splošnoizobraževalni predmeti; program je osredotočen na module poklicnega in strokovnega izobraževanja ter učenje v podjetju. Za dokončanje šolanja morajo učenci opraviti poklicno maturo (okvir 1). Maturanti splošnihsrednješolskih programov morajo opraviti le poklicni del mature.

Poklicne tečaje izvajajo poklicne in strokovne šole ali izvajalci izobraževanja odraslih. Programi zajemajo le strokovne module in praktično usposabljanje pri ponudniku poklicnih tečajev in v podjetju. Delež praktičnega usposabljanja z delom se razlikuje glede na program ⁽⁵¹⁾.

2.2.1.6. Programi višjega strokovnega izobraževanja

Programi višjega strokovnega izobraževanja (VSI) so dvoletni študijski programi začetnega formalnega terciarnega izobraževanja, ki vodijo do diplome o višji strokovni izobrazbi na ravni EOK 5 (ISCED 554) in so ovrednoteni s 120 kreditnimi točkami. Te programe izvajajo javne ali zasebne višje strokovne šole in so namenjeni mladim (običajno starim 19 let) in odraslim, ki imajo bodisi splošno ali poklicno maturo bodisi so opravili mojstrski/delovodski/poslovodski izpit, izpite poklicne mature iz splošnoizobraževalnih predmetov in imajo tri leta delovnih izkušenj. Leta 2019/20 je bilo v enega od 37 programov višjega strokovnega izobraževanja vpisanih 13,9 % ⁽⁵²⁾ študentov terciarnega izobraževanja ⁽⁵³⁾.

Programi višjega strokovnega izobraževanja izvajajo višje strokovne šole, in obsegajo 40 % praktičnega izobraževanja, kar predstavlja 20 tednov praktičnega izobraževanja, za katerega morajo študent, šola in delodajalec podpisati učno pogodbo. Po opravljenem diplomskem izpitu – ki obsega predložitve in zagovor praktično usmerjene diplomske naloge – se diplomantom podeli diploma o višji strokovni izobrazbi, katere sestavni del je priloga k diplomi v slovenskem in enem od uradnih jezikov EU. Diplomanti imajo dostop do strokovnih in univer-

⁽⁴⁹⁾ Poklicni tečajji so na voljo za štiri kvalifikacije: ekonomski tehnik, gastronomsko-turistični tehnik, vzgojitelj predšolskih otrok in računalniški tehnik.

⁽⁵⁰⁾ Razen kvalifikacije računalniški tehnik, kjer maturanti pridobijo 77 kreditnih točk.

⁽⁵¹⁾ Šteje se, da so učenci že pridobili potrebno splošnoizobraževalno znanje.

⁽⁵²⁾ SURS, *Študentje glede na program v študijskem letu 2019/20*.

⁽⁵³⁾ spletni portal MIZŠ.

zitetnih dodiplomskih programov, lahko se prizna predhodno pridobljeno znanje (Cedefop in CPI, 2019).

2.2.2. Nadaljnje poklicno usposabljanje in izpopolnjevanje

2.2.2.1. *Certifikacija mojstra, delovodje in poslovodje*

Mojstrski, delovodski in poslovodni izpiti so del formalnega izobraževanja in usposabljanja, ki privede do kvalifikacije na ravni EOK 4 ⁽⁵⁴⁾. Izvajajo jih Obrtno podjetniška zbornica, Gospodarska zbornica Slovenije ali Trgovinska zbornica Slovenije. Kandidati morajo plačati pristojbine ⁽⁵⁵⁾, čeprav se na izpit pripravljajo sami. Pripravljalni tečaji so neformalni programi, ki jih izvajajo zbornice in medpodjetniški izobraževalni centri. Uspešni kandidati prejmejo 60 kreditnih točk.

Ti izpiti so namenjeni osebam, ki želijo izboljšati raven izobrazbe in/ali poslati mentor v podjetju (točka 2.7.1). Za opravljanje izpita mora kandidat izpolnjevati vsaj enega od naslednjih pogojev:

- (a) srednja poklicna izobrazba in tri leta ustreznih delovnih izkušenj;
- (b) srednja strokovna izobrazba in dve leti ustreznih delovnih izkušenj;
- (c) višješolska strokovna izobrazba in eno leto ustreznih delovnih izkušenj.

Po opravljenih izpiti kandidati pridobijo spričevalo o opravljenem mojstrskem/delovodskem/ poslovodskem izpitu in dosežejo/jim je priznana raven srednje strokovne izobrazbe (EOK 4; ISCED 354). Kandidati, ki so uspešno opravili izpit, lahko postanejo slaščičarski mojster, mizarski mojster, mesarski mojster, čebelarški mojster, urarski mojster, delovodja v elektroenergetiki, gradbeni delovodja, delovodja živilstva in trgovski poslovodja. Če se želijo vpisati v program višjega strokovnega izobraževanja ali dodiplomski strokovni program, morajo opraviti izpite iz splošnih predmetov poklicne mature (Cedefop in CPI, 2019).

2.2.2.1. *Nadaljnje poklicno usposabljanje in izpopolnjevanje zaposlenih*

Uradni programi nadaljnjega poklicnega usposabljanja in izpopolnjevanja, predvideni v Zakonu o poklicnem in strokovnem izobraževanju (2006, spremembe in dopolnitve 2017 in 2019) ter Zakonu o višjem strokovnem izobraževanju (2004), so na voljo v omejenem obsegu. Projekt CPI Razvoj programov za izpopolnjevanje za nadaljnje poklicno izobraževanje in usposabljanje 2017–22 (projekt PINPIU) je eden od projektov, katerih cilj je zapolniti vrzel z razvojem novih

⁽⁵⁴⁾ Spričevalo o opravljenem mojstrskem izpitu; Spričevalo o opravljenem delovodskem izpitu; Spričevalo o opravljenem poslovodskem izpitu.

⁽⁵⁵⁾ Pristojbine so odvisne od poklica, na primer 717,74 EUR za poslovodski izpit, 1 364,86 EUR za delovodski in od 1 284 EUR do 1 683 EUR za mojstrski izpit.

formalnih programov poklicnega usposabljanja in izpopolnjevanja (do 30 kreditnih točk) za izpopolnjevanje, posodabljanje in razvoj specifičnih poklicnih kompetenc zaposlenih, ki so zaključili poklicno in strokovno izobraževanje (Cedefop in ReferNet, 2020b). Predvideni sta dve vrsti programov poklicnega usposabljanja in izpopolnjevanja na ravneh EOK 4 in 5:

- (a) programi izpopolnjevanja: za izboljšanje, širjenje in posodabljanje kompetenc, pridobljenih v poklicnem in strokovnem izobraževanju. Za to sta zahtevana zaključen program začetnega poklicnega in strokovnega izobraževanja na ustreznem področju in ravni izobrazbe;
- (b) programi usposabljanja: za opremljanje posameznikov z znanjem in spretnostmi za poklice (ali del poklica), ki niso na voljo v začetnem programu poklicnega in strokovnega izobraževanja. Podlaga za te programe bodo na novo sprejeti poklicni standardi.

Strokovni svet za poklicno in strokovno izobraževanje je do konca maja 2021 ⁽⁵⁶⁾ sprejel šest študijskih programov za izpopolnjevanje na področju višjega strokovnega izobraževanja ⁽⁵⁷⁾. Programi se še ne izvajajo.

2.3. Druge oblike usposabljanja

2.3.1. Akreditirani programi usposabljanja, ki zagotavljajo usposobljenost za opravljanje določenih dejavnosti ali del

Obstajata dve vrsti javno akreditiranih (ali verificiranih) programov usposabljanja:

- (a) programi, ki zagotavljajo spričevala, potrebna za opravljanje reguliranih dejavnosti, kot je vozniško ali potapljaško dovoljenje, ter usposobljenost za prostovoljnega gasilca ali gorskega reševalca;
- (b) programi, ki zagotavljajo usposobljenost za opravljanje določenih del, kot so dela gasilcev, reševalcev iz vode, poklicnih voznikov, nepremičninskih posrednikov, voznikov viličarjev.

Ti programi so vključeni v evidenco akreditiranih programov, ki jo pripravi pristojno ministrstvo in ureja posebna zakonodaja. Za opravljanje teh dejavnosti in poklicev se morajo osebe udeležiti programov in pridobiti spričevalo ali dovoljenje. Izvajalce akreditira pristojno ministrstvo; zaposlovati morajo ustrezno usposobljeno osebje, imeti ustrezno opremo in izpolnjevati zahteve.

⁽⁵⁶⁾ V skladu s CPI-jevim prispevkom ReferNet k poročilu.

⁽⁵⁷⁾ Na primer program Strokovnjak za inštalacije v pametnih stavbah in program Aromaterapevt v velneški dejavnosti.

Obe vrsti programov imata določene pričakovane učne izide in vrsto zaključnega izpita. Razlikujeta se po trajanju programa in vstopnih pogojih. V večini programov se plačajo šolnine, nekatere pa delno financira država. V nekaterih javnih službah poklicno usposabljanje izvajajo institucije, ki zaposlujejo te poklice, na primer vojska in policija (Knavs in Šlander, 2019).

2.3.2. Izobraževalni programi in programi usposabljanja Zavoda RS za zaposlovanje

V okviru aktivne politike trga dela Zavod za zaposlovanje (ZRSZ) v sodelovanju z delodajalci oblikuje programe izobraževanja in usposabljanja. ZRSZ ugotavlja potrebe delodajalcev in razvija predloge programov usposabljanja v sodelovanju z izvajalci usposabljanj, ki so registrirani pri ZRSZ. Preden se programi sprejmejo, lahko nekatere pregledajo predstavniki delodajalcev ⁽⁵⁸⁾. Te programe lahko ponujajo le izvajalci, ki so registrirani pri ZRSZ.

V letu 2021 je brezposelnim na voljo 151 programov neformalnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja ⁽⁵⁹⁾. Programi trajajo od osem („Osnove agilnih (scrum) metod“) do 1 040 ur (usposabljanje na področju tehnike in metalurgije) ⁽⁶⁰⁾.

Programi so namenjeni naslednjim skupinam:

- (a) starejšim od 50 let;
- (b) starejšim od 30 let s končano osnovnošolsko izobrazbo in/ali dolgotrajno brezposelnim in/ali prejemnikom socialne pomoči in/ali osebam, ki so v času pandemije prijavljene kot brezposelne.

Po zaključku programa pridobijo potrdilo, v katerem so navedeni trajanje programa in pridobljene kompetence. Čeprav ta potrdila niso del formalnega izobraževanja ali nacionalnega ogrodja kvalifikacij (SOK), jih delodajalci cenijo, povečujejo pa tudi zaposljivost udeležencev usposabljanja (Knavs in Šlander, 2019).

ZRSZ nudi brezposelnim tudi denarne spodbude za dokončanje osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja. V letu 2020 je bilo vključenih 349 brezposelnih (ZRSZ, 2020c).

ZRSZ nudi brezposelnim tudi programe dveh do treh mesecev plačanega usposabljanja na delovnem mestu; v teh programih je leta 2019 sodelovalo 720 ljudi (Cedefop in ReferNet, 2020a).

⁽⁵⁸⁾ V glavnem tehniški programi, ker ZRSZ potrebuje strokovno znanje ali mnenje ustrezne zbornice.

⁽⁵⁹⁾ [Spletni portal ZRSZ](#).

⁽⁶⁰⁾ Največ programov je povezanih s tehnologijo, proizvodno tehnologijo in gradbeništvo (42), sledijo promet, varnost, gostinstvo in turizem, osebne storitve (27), poslovanje in menedžment (26), informacijske in komunikacijske tehnologije (21).

2.3.3. Programi za priseljence

Izobraževanje in usposabljanje migrantov je v pristojnosti Ministrstva za notranje zadeve (MNZ).

Začetna integracija priseljencev (ZIP) je na voljo od leta 2011. Gre za 180-urni izobraževalni program za priseljence, ki obsega začetni (60-urni) in nadaljevalni (120-urni) modul. Programi za začetno integracijo priseljencev zajemajo osnovno komuniciranje v slovenskem jeziku ter osnovne informacije o zgodovini, kulturi in ustavni ureditvi Slovenije (ACS, 2011). Državljeni tretjih držav so na podlagi potrdila o skladnosti, ki ga izda upravna enota, upravičeni do brezplačne udeležbe v programu. Stroške programa krijeta MNZ in evropski Sklad za azil, migracije in integracijo (AMIF). Trenutno je na voljo 30 izvajalcev, ki nudijo program za začetno integracijo priseljencev.

Priseljenci, ki so vključeni v začetne programe poklicnega in strokovnega izobraževanja, so upravičeni do dodatnih ur pouka slovenskega jezika in prilagojenega ocenjevanja.

ZRSZ od leta 2016 nudi tudi kratke (90-urne) programe, s katerimi priseljencem pomaga pri pridobivanju spretnosti za iskanje zaposlitve ter razumevanju slovenskega trga dela in delovnih predpisov (Cedefop in ReferNet, 2020a).

2.4. Preverjanje in potrjevanje neformalnega izobraževanja in priložnostnega učenja

Slovenski sistem izobraževanja in usposabljanja vključuje tudi dejstvo, da se ljudje učijo na številne načine; zato so na voljo različni načini preverjanja in potrjevanja, ki jih ureja zakonodaja. Obstajata dva regulirana načina oziroma dva temeljna namena priznavanja znanja, pridobljenega z neformalnim učenjem: priznavanje poklicnih kompetenc (sistem nacionalnih poklicnih kvalifikacij) na trgu dela in omogočanje posameznikom, da se vključijo v nadaljnje formalno izobraževanje (nadaljevanje prekinjenega izobraževanja ali nadaljevanje izobraževanja na višjih ravneh itd.) (CPI, 2020).

2.4.1. Certificiranje nacionalnih poklicnih kvalifikacij

Sistem nacionalnih poklicnih kvalifikacij, ki je vključen v Zakon o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah iz leta 2000 ⁽⁶¹⁾ in je v pristojnosti ministrstva za delo (MDDSZ), je najstarejši sistem preverjanja in potrjevanja (Pavkov, 2019). Omogoča priznavanje kompetenc, pridobljenih v različnih učnih okoljih, in pridobitev

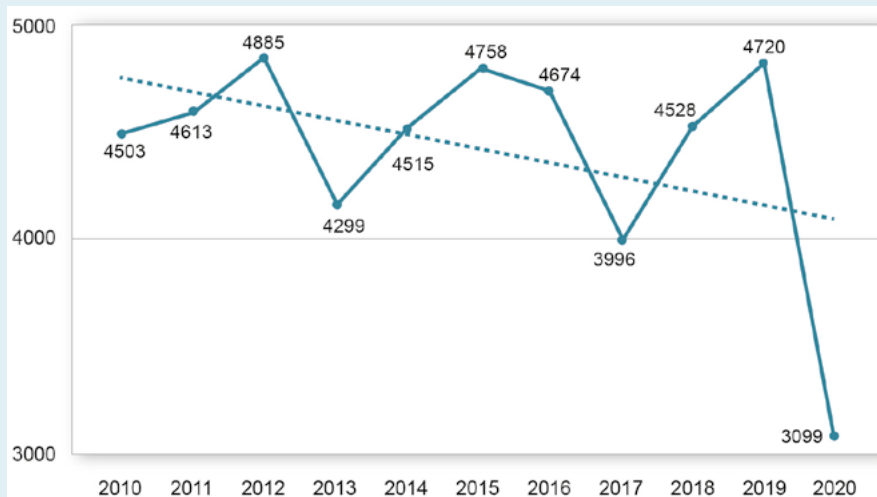
⁽⁶¹⁾ Spremenjen in dopolnjen v letih 2007 in 2009.

formalne poklicne kvalifikacije, javnoveljavnega dokumenta (certifikat NPK) ⁽⁶²⁾, ki je prenosljiv v različna delovna okolja (CPI, 2020).

Sistem nacionalnih poklicnih kvalifikacij je vključen v Slovensko ogrodje kvalifikacij (SOK), ki zajema ravni EOK od 2 do 5 (Pavkov, 2019). Hrbtenica tega sistema je nacionalni register nacionalnih poklicnih kvalifikacij; leta 2020 je obsegal 316 nacionalnih poklicnih kvalifikacij ⁽⁶³⁾.

Čeprav se je ozaveščenost o certifikatnem sistemu za nacionalne poklicne kvalifikacije v širši javnosti povečala (Cedefop, 2016), se je udeležba sčasoma stabilizirala, leta 2020 pa zmanjšala ⁽⁶⁴⁾ (slika 13). V obdobju 2010–20 je bilo podeljenih skoraj 50 000 certifikatov za NPK.

Slika 13. Število izdanih certifikatov za NPK po letih

Vir: Nacionalna referenčna točka (NRP).

Postopek preverjanja in potrjevanja NPK

Certifikatni sistem za nacionalne poklicne kvalifikacije pokriva mrežo institucij in odborov ⁽⁶⁵⁾ ter upošteva pravila ⁽⁶⁶⁾ in posebna načela za zagotavljanje kakovosti.

⁽⁶²⁾ Ne omogoča pa doseganja ravni izobrazbe ali pridobitve spričevala o zaključenem šolanju, stopnje ali naziva, ki se lahko pridobijo z dokončanjem formalnega izobraževalnega programa.

⁽⁶³⁾ Nacionalna referenčna točka (NRP), pridobljeno 15. 3. 2021.

⁽⁶⁴⁾ Zaradi pandemije covid-19 je bil v letu 2020 postopek v obdobjih zapore države prekinjen.

⁽⁶⁵⁾ Ministrstvo za delo, področni odbori za poklicne standarde, Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje, socialni partnerji, Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje, Državni izpitni center – kot navaja Drofenik (2017).

⁽⁶⁶⁾ Pravilnik o načinu in postopku preverjanja in potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij (Državni zbor Republike Slovenije, 2015, spremenjen in dopolnjen leta 2020).

sti (QA), ki zagotavljajo nepristranskost, preglednost in primerljivost posameznikovega znanja in spretnosti.

Katalog NPK se uporablja kot osnova za postopek preverjanja in potrjevanja. Razen zahtev za kandidate določa tudi zahteve za izvajalce postopkov za ugotavljanje in potrjevanje ter člane komisije za preverjanje in potrjevanje (Drofenik, 2017):

- (a) izvajalci postopkov za ugotavljanje in potrjevanje NPK zagotavljajo ustrezno infrastrukturo, vključeni so v register in jih nadzoruje Državni izpitni center (RIC);
- (b) člani komisije za preverjanje in potrjevanje so strokovnjaki z ustrezno izobrazbo in delovnimi izkušnjami. Po usposabljanju za to vlogo jim RIC podeli štiriletno licenco, ki se lahko podaljša na podlagi dokazila o nadaljnjem strokovnem usposabljanju ali drugih pogojih, ki jih zahteva določen katalog NPK (Knavs in Šlander, 2019).

Smernice so sestavni del postopka priznavanja, preverjanja in potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij. Svetovalec obvešča kandidate o postopku, svetuje glede primernih kvalifikacij in jim pomaga pri izdelavi osebne zbirne mape. Osebna zbirna mapa mora biti sistematično sestavljena v skladu s poklicnim standardom in katalogom NPK, vključno z učnimi in delovnimi dosežki, kompetencami, kvalifikacijami in drugimi izkušnjami kandidata (Pavkov, 2019).

Komisija za preverjanje in potrjevanje oceni kandidatovo osebno zbirno mapo in lahko sklene, da:

- (a) kandidat izpolnjuje vse zahteve in lahko prejme nacionalno poklicno kvalifikacijo;
- (b) je potrebno dodatno praktično ocenjevanje.

Način ocenjevanja in naloge so opredeljene v katalogu NPK. Možno je pisno, praktično ali ustno ocenjevanje, najpogosteje pa se uporabi kombinacija teh načinov. Včasih izvajalci postopkov za ugotavljanje in potrjevanje NPK podjetjem ponujajo neformalni pripravljalni tečaj za njihove zaposlene. Stroške certificiranja NPK lahko krije kandidat ali delodajalec. Stroški so različni in so odvisni od načina ocenjevanja.

Portal NPK, ki ga upravljata CPI in ministrstvo za delo, je na voljo v slovenskem in angleškem jeziku ter vključuje informacije o novih kvalifikacijah, postopkih preverjanja in potrjevanja ter ocenjevanja (Pavkov, 2019).

2.4.2. Preverjanje in potrjevanje neformalnega učenja v formalnem izobraževanju

Poleg sistema nacionalnih poklicnih kvalifikacij, ki omogoča pridobitev popolne NPK na podlagi preveritve in potrditve neformalnega izobraževanja in priložnostnega učenja, je od leta 2006 preverjanje in potrjevanje neformalnega izobraževanja in priložnostnega učenja možno v vseh izobraževalnih podsistemi, kar je urejeno s področnimi zakoni in predpisi (Pavkov, 2019).

Cilj preverjanja in potrjevanja v sistemu izobraževanja in usposabljanja je priznavanje posameznih elementov javnoveljavnih izobraževalnih oziroma študijskih programov za hitrejše napredovanje v okviru izobraževalnega sistema in zmanjševanje učnih obveznosti. Priznavanje lahko deluje na dva načina:

- (a) s priznavanjem izidov neformalnega učenja pred nadaljevanjem izobraževanja v določenem izobraževalnem ali študijskem programu;
- (b) ali v času izvajanja izobraževalnega procesa.

V večini primerov gre za to, da se posameznikom omogoči vključitev v nadaljnje formalno izobraževanje.

V srednješolskem poklicnem in strokovnem izobraževanju je preverjanje in potrjevanje urejeno z Zakonom o poklicnem in strokovnem izobraževanju (spremembe in dopolnitve leta 2017), ki določa, da lahko šole, ki izvajajo izredno izobraževanje, prilagajajo izobraževalne programe potrebam posameznega udeleženca, ob upoštevanju predhodno formalno pridobljenega znanja ali neformalnega znanja, ki se dokaže z izpitom oziroma na drug način. Minister, pristojen za izobraževanje, predpiše način in postopek preverjanja in ocenjevanja znanja, pridobivanja kreditnih točk, preverjanja in potrjevanja neformalnega znanja ter obliko in vsebino javnih listin, s katerimi se potrdi končano izobraževanje (Pavkov, 2019).

V višjem strokovnem izobraževanju je preverjanje in potrjevanje neformalnega izobraževanja in priložnostnega učenja urejeno z Zakonom o višjem strokovnem izobraževanju (2004) in Pravilnikom o priznavanju predhodno pridobljenega znanja v višjem strokovnem izobraževanju (2010).

Novi Zakon o izobraževanju odraslih (2018) določa, da svetovalna dejavnost pri izobraževanju odraslih vključuje tudi pomoč pri ugotavljanju in dokumentiranju znanja, spretnosti in veščin, pridobljenih v formalnem in neformalnem izobraževanju ter priložnostnem učenju, in sicer za osebni razvoj, nadaljnje izobraževanje in vključitev na trg dela (CPI, 2020).

2.5. Financiranje poklicnega in strokovnega izobraževanja

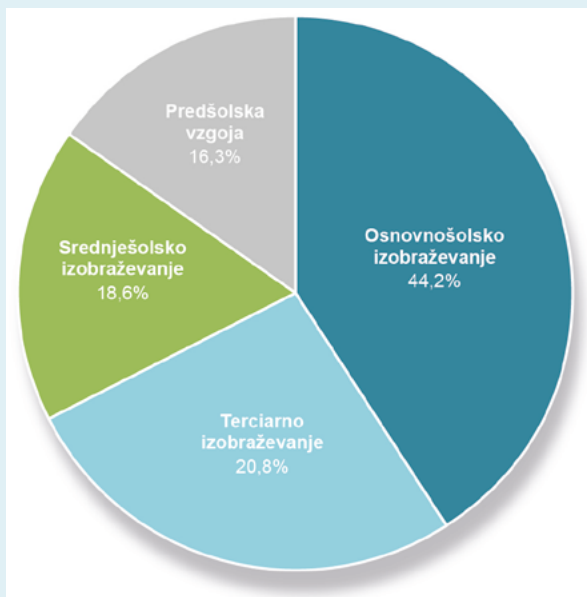
Javno financiranje programov poklicnega in strokovnega izobraževanja na srednješolski in terciarni ravni ureja Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja ⁽⁶⁷⁾. Zajema pogoje za financiranje in mehanizem spremljanja. Izvajanje poklicnega in strokovnega izobraževanja se financira iz državnega proračuna in proračunov lokalnih skupnosti. Odrasli udeleženci izobraževanja so edini, ki morajo plačati šolnino. Ministrstvo za izobraževanje vsako leto določi strošek programa poklicnega in strokovnega izobraževanja na udeleženca izobraževanja, pri čemer upošteva v glavnem stroške plač šolskega osebja, opreme in materiala ter trajanje programa. Skupni znesek financiranja se določi letno s pogodbo o financiranju, sklenjeno med MIZŠ in posamezno šolo. Dodatno javno financiranje je na voljo prek nacionalnih in mednarodnih projektov, ki pokrivajo dodatne stroške. Drugi viri financiranja zajemajo:

- (a) prispevke gospodarskih združenj in zbornic;
- (b) neposredne prispevke delodajalcev za izvajanje praktičnega usposabljanja v podjetjih;
- (c) prispevke in šolnine odraslih udeležencev izobraževanja;
- (d) prihodke šol od prodaje storitev in izdelkov;
- (e) donacije, prispevke sponzorjev in druge vire.

Leta 2019 so javni izdatki (slika 14), namenjeni formalnemu izobraževanju (vključno s poklicnim in strokovnim izobraževanjem), znašali 2 779 milijonov EUR (5,74 % BDP). Največji delež skupnih javnih izdatkov za formalno izobraževanje je bil namenjen osnovnošolskemu izobraževanju (44,2 %), sledita terciarno (20,8 %) in srednješolsko izobraževanje (18,6 %) ter predšolska vzgoja (16,3 %) (SURS, 2020).

⁽⁶⁷⁾ Sprejet leta 2007, z več spremembami in dopolnitvami, nazadnje leta 2017.

Slika 14. Javni izdatki za formalno izobraževanje, 2019

Vir: SURS.

2.6. Upravljanje poklicnega in strokovnega izobraževanja

Upravljanje poklicnega in strokovnega izobraževanja je centralizirano; odločitve o ustanavljanju poklicnih in strokovnih šol ali razporejanju poklicnih in strokovnih izobraževalnih programov med šole se sprejemajo na nacionalni ravni. Za regulacijo, financiranje in upravljanje poklicnega izobraževanja mladih in odraslih je pristojen MIZŠ. Medtem ko se ministrstvo za izobraževanje ukvarja s poklicnim in strokovnim izobraževanjem na sistemski ravni, ima Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje pomembno vlogo pri razvoju in podpori poklicnega in strokovnega izobraževanja na praktični ravni (Cedefop, 2021). MDDSZ je pristojen za sprejemanje poklicnih standardov, sistema nacionalnih poklicnih kvalifikacij (točka 2.4.1) ter usposabljanje brezposelnih in iskalcev zaposlitve.

Socialni partnerji so vključeni v štiri nacionalne strokovne svete, ki imajo svetovalno vlogo pri ministrstvu za izobraževanje:

- (a) Strokovni svet za poklicno in strokovno izobraževanje;
- (b) Strokovni svet za splošno izobraževanje;

- (c) Strokovni svet za izobraževanje odraslih;
- (d) Svet Republike Slovenije za visoko šolstvo.

Za izvajanje predpisov ministrstva ter podporo izvajanju in/ali razvoju poklicnega in strokovnega izobraževanja je pristojnih osem državnih javnih zavodov:

- (a) **CPI** spremlja in usmerja razvoj poklicnega in strokovnega izobraževanja ter priznavanje neformalnih kompetenc, zagotavlja tudi stalno strokovno izpopolnjevanje učiteljev ter kurikule za poklicno in strokovno izobraževanje. CPI deluje tudi kot povezava med ministrstvi, šolami in socialnimi partnerji (Cedefop, 2021);
- (b) **ZRSŠ** je odgovoren za kakovost in razvoj splošnoizobraževalnih predmetov v programih srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja;
- (c) **ACS** je osrednji nacionalni inštitut za izobraževanje odraslih; odgovoren je za razvoj in kakovost izobraževanja odraslih, vključno s poklicnim in strokovnim izobraževanjem, razvoj kakovosti ponudnikov in usposabljanje izvajalcev usposabljanja v izobraževanju odraslih;
- (d) **RIC** je odgovoren za izvajanje dela poklicne mature, ki zajema splošnoizobraževalne predmete. RIC ima pomembno vlogo tudi pri preverjanju in potrjevanju neformalnega in s priložnostnim učenjem pridobljenega znanja, na primer razvoj metodologij in postopkov za ocenjevanje in certificiranje nacionalnih poklicnih kvalifikacij;
- (e) **Pedagoški Inštitut (PI)** je nacionalna raziskovalna ustanova za izobraževanje, izvajanje nacionalnih projektov in sodelovanje v mednarodnih raziskovalno-razvojnih projektih;
- (f) Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (**CMEPIUS**) je pristojen za programe mobilnosti in druge programe EU;
- (g) nacionalna Šola za ravnatelje (**ŠR**) je pristojna za začetno in stalno strokovno izpopolnjevanje ravnateljev, vključno z ravnatelji poklicnih in strokovnih šol;
- (h) Nacionalna agencija Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu (**NAKVIS**) je odgovorna za postopke zunanjih evalvacij višjih strokovnih šol, da presodi, ali izpolnjujejo merila za akreditacijo in podaljšanje akreditacije.

Člane organov upravljanja zavoda imenuje vlada. Tudi te institucije so financirane z javnimi sredstvi, upoštevati morajo skupna pravila in smernice javnega sektorja ter so del njegovega plačnega sistema.

V okviru ministrstva za izobraževanje deluje inšpektorat za šolstvo, ki spremlja skladnost izvajalcev akreditiranih izobraževalnih programov s predpisi.

Izvajalci poklicnega in strokovnega izobraževanja

Javni izobraževalni zavodi, ki izvajajo akreditirane programe poklicnega in strokovnega izobraževanja na srednješolski stopnji, so samostojni in jih financirajo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter občine. Višje strokovne šole so lahko v državni ali zasebni lasti; zato lahko imajo različno organizacijo (samostojna višja šola, enota v drugem zavodu ali podjetju) ter različno sestavo upravljaljskih svetov in vodstvenih organov (ravnatelji) (Cedefop in CPI, 2019).

Srednje poklicne in strokovne šole vodi svet šole, ki ga imenuje ministrstvo za izobraževanje; v svetu šole so zastopani glavni deležniki (ustanovitelji, učitelji, starši). Za vodenje in pedagoško usmerjanje zavoda je odgovoren ravnatelj šole.

Vsi srednješolski in terciarni programi poklicnega in strokovnega izobraževanja, ki zagotavljajo dokončano raven izobrazbe, so akreditirani in so del formalnega izobraževanja; srednješolski programi se sprejemajo centralno. Specifične lokalne potrebe se obravnavajo v t. i. odprtem kurikulumu; ta zajema 20 % programa poklicnega in strokovnega izobraževanja, ki ga šole oblikujejo lokalno v sodelovanju z institucijami, predstavniki podjetij ali organizacijami drugih socialnih partnerjev.

Število zasebnih izobraževalnih ustanov je omejeno; na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja zasebni zavodi (52 %) nudijo le programe višjega strokovnega izobraževanja (Knave in Šlander, 2019).

Čeprav je srednješolsko poklicno in strokovno izobraževanje brezplačno, dijaki krijejo nekatere stroške, kot so prehrana in obšolske dejavnosti.

Pouk poteka v slovenskem jeziku. Vendar pa lahko pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti poslušajo nekatere srednješolske poklicne in strokovne programe v svojem maternem jeziku ⁽⁶⁸⁾; nekaj posebnih pravic je na voljo tudi romski skupnosti.

V skladu z Zakonom o poklicnem in strokovnem izobraževanju (2006, spremenjen in dopolnjen 2017 in 2019) ter Zakonom o višjem strokovnem izobraževanju (2004, spremenjen in dopolnjen 2013) šole izvajajo programe začetnega poklicnega in strokovnega izobraževanja v sodelovanju s podjetji. Javne srednje in višje strokovne šole se lahko združijo v šolski center ⁽⁶⁹⁾. Leta 2020 je delovala

⁽⁶⁸⁾ Na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja poteka v italijanskem in/ali madžarskem jeziku 22 programov ravni EOK 4.

⁽⁶⁹⁾ Šolski center lahko izvaja lahko tudi splošne srednješolske programe, programe višjega strokovnega izobraževanja (EOK 5) in programe izobraževanja odraslih.

skupaj 101 srednja poklicna in strokovna šola; 51 od teh in 29 višjih strokovnih šol je bilo vključenih v 30 šolskih centrov ⁽⁷⁰⁾. Zasebnih višjih strokovnih šol je 29, vse srednje poklicne in strokovne šole ter šolski centri pa so javne ustanove.

Šola ali šolski centri lahko za izboljšanje kakovosti praktičnega usposabljanja z delom v okviru začetnega poklicnega in strokovnega izobraževanja ustanovijo medpodjetniški izobraževalni center (MIC) ter podpirajo sodelovanje med šolo in lokalnim gospodarstvom. Medpodjetniški izobraževalni centri lahko nudijo prilagojene tečaje na trgu. Obstaja 20 medpodjetniških izobraževalnih centrov, ki nudijo naslednje storitve (Knave in Šlander, 2019):

- (a) praktično usposabljanje za učence v poklicnem in strokovnem izobraževanju, vključno z usposabljanji, ki jih lokalni delodajalci ne morejo pokriti;
- (b) strokovni razvoj učiteljev v poklicnem in strokovnem izobraževanju;
- (c) usposabljanje brezposelnih;
- (d) prilagojeno praktično usposabljanje za zaposlene v malih in srednjih podjetjih (MSP);
- (e) dejavnosti na področju vseživljenjskega učenja ter programe poklicnega in strokovnega izobraževanja za odrasle;
- (f) dejavnosti poklicne orientacije za učence v osnovnošolskem izobraževanju.

2.7. Učitelji in mentorji

2.7.1. Učitelji in mentorji v poklicnem in strokovnem izobraževanju

V srednješolskem poklicnem in strokovnem izobraževanju so učitelji lahko ⁽⁷¹⁾:

- (a) učitelji splošnih predmetov;
- (b) učitelji strokovnih modulov;
- (c) učitelji praktičnega pouka v šolskih delavnicah in laboratorijih;
- (d) izvajalci praktičnega usposabljanja v podjetju (v Sloveniji se imenujejo mentorji). Mentorji v podjetjih so zaposleni v podjetju, ki nudijo praktično usposabljanje z delom v okviru programov poklicnega in strokovnega izobraževanja.

Zahteve, ki jih morajo izpolnjevati učitelji in izvajalci praktičnega usposabljanja za opravljanje svojega dela v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju, so predstavljene v preglednici 3.

⁽⁷⁰⁾ MIZŠ, [podatki pridobljeni 28. 4. 2021].

⁽⁷¹⁾ Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (2006, spremenjen in dopolnjen v letih 2017 in 2019); Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v poklicnem in strokovnem izobraževanju (Državni zbor Republike Slovenije, 2011).

Preglednica 3. Zahteve za srednješolske učitelje in izvajalce praktičnega usposabljanja v poklicnem in strokovnem izobraževanju

Učitelji praktičnega pouka	Učitelji splošnih predmetov in učitelji strokovnih modulov	Mentorji v podjetju
• imajo vsaj srednjo poklicno ali strokovno izobrazbo (EOK 4, ISCED 354) • so se udeležili enoletnega pedagoško-andragoškega usposabljanja • so opravili državni strokovni izpit • imajo vsaj tri leta ustreznih delovnih izkušenj	• imajo magisterij (EOK 7, ISCED 7) • so zaključili enoletno pedagoško-andragoško usposabljanje • so opravili državni strokovni izpit	• mojstrski, delovodski ali poslovodski izpit ali • vsaj srednjastrokovna izobrazba, tri leta delovnih izkušenj z ustreznega področja in posebej zanje zasnovano pedagoško-andragoško usposabljanje • če v podjetju ni dovolj mentorjev, ki izpolnjujejo zgoraj navedene pogoje, zadošča vsaj srednja poklicna izobrazba, pedagoško-andragoško usposabljanje in najmanj pet let delovnih izkušenj v poklicu, za katerega se usposablja učenec

Vir: CPI.

V študijskih programih višjega strokovnega izobraževanja delujejo predavatelji in mentorji. Predavatelji morajo izpolnjevati naslednje zahteve:

- ustrezen magisterij (ISCED 7);
- tri leta delovnih izkušenj;
- ustrezni strokovni dosežki, kot so izkušnje člana izpitne komisije, (so)avtorstvo izobraževalnega programa ali učbenika ⁽⁷²⁾.

Učitelji so zaposleni v šolah, njihove plače pa krije ministrstvo za izobraževanje. Glede na število učencev, vpisanih v programe, ki jih poučujejo, so lahko zaposleni na podlagi pogodbe za polni ali krajši delovni čas. Učitelji in ravnatelji šol bi lahko poklicno napredovali v okviru tristopenjskega modela kariernega

⁽⁷²⁾ Pravilnik o izobrazbi predavateljev višje strokovne šole in drugih strokovnih delavcev v višjem strokovnem izobraževanju (MIZŠ, 2011a).

napredovanja (Cedefop in CPI, 2019). Lahko napredujejo v strokovne nazive mentor ⁽⁷³⁾, svetovalce in svetnike ⁽⁷⁴⁾. Napredovanje učitelja predlaga ravnatelj, napredovanje ravnatelja pa svet šole. Ministrstvo za izobraževanje oceni predloge in dodeli napredovanje/ strokovni naziv. Pridobljeni nazivi so trajni.

2.7.2. Stalno strokovno izpopolnjevanje učiteljev in izvajalcev praktičnega usposabljanja

Učitelji imajo pravico do 15 dni stalnega strokovnega izpopolnjevanja ⁽⁷⁵⁾ na vsaka tri leta. Vendar pa stalno strokovno izpopolnjevanje učiteljev ni obvezno in možnosti so omejene. Stroške stalnega strokovnega izpopolnjevanja delno krije ministrstvo za izobraževanje, delno pa delodajalec/šola. Šole lahko sodelujejo z javnimi ali zasebnimi izvajalci stalnega strokovnega izpopolnjevanja. Ministrstvo za izobraževanje financira dve vrsti programa stalnega strokovnega izpopolnjevanja za učitelje ⁽⁷⁶⁾:

- (a) programe za izpopolnjevanje izobrazbe, ki učiteljem omogočajo pridobitev izobrazbe za posebne vloge in naloge, na primer za vlogo ravnatelja, učitelja dijakov s posebnimi izobraževalnimi potrebami, ali pa za pridobitev pedagoško-andragoška izobrazba za strokovnjake, ki niso zaposleni v izobraževanju;
- (b) programe kariernega razvoja (8–24 ur), ki podpirajo strokovni razvoj učiteljev, na primer didaktični tečaji, posodobitev učnega predmeta, ključne kompetence.

Programi stalnega strokovnega izpopolnjevanja so predstavljeni v nacionalnem katalogu. Izvajalci so deloma javni zavodi, ki jih neposredno vključi ministrstvo za izobraževanje. Ena vrsta programov kariernega razvoja, t. i. programi profesionalnega usposabljanja, se izbere z javnim razpisom, na katerega se lahko prijavi javni ali zasebni zavod (MIZŠ, 2017).

Na stalno strokovno izpopolnjevanje učiteljev se osredotočajo mnogi nacionalni in mednarodni projekti. Projekt Krepitev kompetenc strokovnjakov pri vodenju inovativnega izobraževalnega zavoda 2018–22 na primer podpira učitelje in predavatelje, da izpopolnijo svoje strokovne spretnosti in se udeležijo usposabljanja o inovativnih metodah poučevanja, podjetništvu in delu z učenci s

⁽⁷³⁾ Ni enako ali enakovredno mentorjem v podjetju.

⁽⁷⁴⁾ Pravilnik o napredovanju zaposlenih v vzgoji in izobraževanju v nazive (2002, spremenjen in dopolnjen v letih 2008, 2009, 2010 in 2020).

⁽⁷⁵⁾ Kolektivna pogodba za dejavnost vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji; ministrstvo za izobraževanje (1994, zadnje spremembe in dopolnitve v letu 2020).

⁽⁷⁶⁾ Pravilnik o Pravilnik o izboru in sofinanciranju programov nadaljnega izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju (2017).

posebnimi izobraževalnimi potrebami. Drugi nedavno zaključen projekt, POKIT, je namenjen krepitvi digitalnih kompetenc učiteljev.

Spodbuja se tudi usposabljanje mentorjev v podjetjih, predvsem s projekti ESS. Projekt [Usposabljanje mentorjev](#) (2016–21) nudi brezplačno 50-urno usposabljanje za mentorje, vključene v srednješolski program usposabljanja z delom, in 60-urno usposabljanje za mentorje v višješolskem programu usposabljanja z delom. To usposabljanje se osredotoča na področja, kot so pedagogika/andragogika, psihologija mladih, komunikacijske veščine, zdravje in varnost pri delu ter spremljanje in ocenjevanje dijakov (Cedefop in CPI, 2019).

2.8. Novejše spremembe politik

V zadnjem času so bile uvedene različne pobude: poudariti je treba vajeništvo v srednješolskem izobraževanju na ravni EOK 4 (ISCED 353) v triletnih programih poklicnega izobraževanja ter Strategijo višjega strokovnega izobraževanja v Republiki Sloveniji za obdobje 2020–30.

Vajeniška oblikapoklicnega izobraževanja je bila uvedena z Zakonom o vajeništvu (2017), ki je bil pripravljen v socialnem dialogu med različnimi ministrstvi in zbornicami. Mnoga MSP z veseljem sodelujejo v tej novi obliki usposabljanja mladih. Evalvacije so pokazale, da so z vajeništvom zadovoljni; izpostavile so tudi potrebo po nadaljnjem delu na področju skupne vizije poklicnega in strokovnega izobraževanja med deležniki ter potrebo po bolj ciljno usmerjeni finančni in nefinančni podpori za MSP, ki so vključena v vajeništvo (Cedefop in ReferNet, 2020c; 2020d).

Ministrstvo za izobraževanje je s strategijo razvoja višjega strokovnega izobraževanja, sprejeto leta 2019, dalo nov zagon razvoju strokovnega izobraževanja na višješolski ravni. Višješolski strokovni programi so dobro vključeni v gospodarsko okolje in se odzivajo na njegove potrebe. V strategiji je poudarjen pomen vključevanja digitalnih in zelenih kompetenc, razvoja specializiranih programov in programov za izpopolnjevanje, prilagojenega načina financiranja višjih strokovnih šol ter boljše kakovosti praktičnega usposabljanja in karijerne orientacije.

MIZŠ je spodbudil, CPI pa v sodelovanju s podjetji in šolami razvil nove programe za izpopolnjevanje za zaposlene diplomante različnih ravni izobrazbe, da bi zadovoljili potrebe delodajalcev po spretnostih in kompetencah. S to pobudo se krepijo možnosti za vključevanje poklicnega, strokovnega in tehniškega izobraževanja v vseživljenjsko učenje (Cedefop in ReferNet, 2020b).

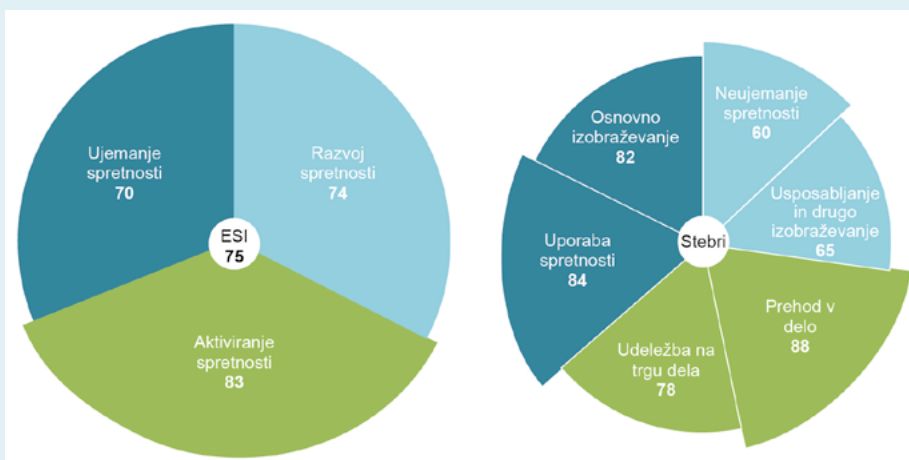
POGLAVJE 3.

Oblikovanje kvalifikacij v poklicnem in strokovnem izobraževanju

Cedefopov evropski indeks spretnosti (ESI) meri uspešnost držav pri razvoju, aktiviranju in ujemanju spretnosti. Vrednost 100 ustreza idealni uspešnosti, ki je najvišja dosežena uspešnost v kateri koli državi v obdobju sedmih let. Slovenija je bila leta 2020 v vodilni skupini (tretja) in je od leta 2018 pridobila dve mesti. Slovenija se je pri aktiviranju spretnosti ⁽⁷⁷⁾ uvrstila na šesto mesto; najboljšo oceno je dosegla za stopnjo aktivnosti kohorte 25–54 let, najmlajša kohorta (20–24 let) pa se srečuje z več težavami (država je na 17. mestu). Pri ujemanju spretnosti ⁽⁷⁸⁾ je Slovenija na devetem mestu, predvsem zaradi zelo velike uspešnosti pri neskladju med kvalifikacijami (peto mesto). Slovenija se je zelo dobro odrezala tudi na področju razvoja spretnosti ⁽⁷⁹⁾ (peto mesto); kaže odlične rezultate pri kazalnikih, ki se nanašajo na obvezno izobraževanje (slika 15).

Slika 15. Evropski indeks spretnosti: Slovenija

Opomba: Podatki za leto 2020.
Vir: Cedefop, European skills index.

- ⁽⁷⁷⁾ Aktiviranje spretnosti vključuje kazalnike prehoda iz izobraževanja v delo, skupaj s stopnjami aktivnosti različnih skupin prebivalstva na trgu dela, da se ugotovijo skupine, ki so boljše ali slabše zastopane na trgu dela.
- ⁽⁷⁸⁾ Ujemanje spretnosti pomeni stopnjo uspešne uporabe spretnosti, obseg učinkovitega ujemanja spretnosti na trgu dela.
- ⁽⁷⁹⁾ Razvoj spretnosti pomeni dejavnosti usposabljanja in izobraževanja v državi ter neposredne rezultate tega sistema v smislu razvitih in doseženih spretnosti.

3.1. Predvidevanje potreb po spretnostih

V Sloveniji poteka nekaj dejavnosti na področju predvidevanja spretnosti, vendar ni celovitega in usklajenega sistema. Glavne oblike predvidevanja spretnosti, ki se uporabljajo v zadevni državi (Cedefop, 2017):

- (a) zbiranje administrativnih podatkov o prostih delovnih mestih in brezposelnosti ter analiza ustreznih podatkov, kot so podatki iz ankete o delovni sili (ADS);
- (b) anketiranje delodajalcev (ki ga izvajajo ZRSZ in organizacije delodajalcev), pa tudi raziskave posrednikov na trgu dela in v zadnjem času SURS;
- (c) napovedi znanj in spretnosti v mednarodnih mrežah, predvsem Cedefop (Cedefop, 2020a);
- (d) pogovori s predstavniki ključnih deležnikov.

Osrednji vlogi pri dejavnostih predvidevanja ključnih spretnosti imata ministrstvo za delo in ministrstvo za izobraževanje. Dejavnosti so tudi ZRSZ, posredniki na trgu dela in organizacije delodajalcev, potekajo številni projekti, povezani s predvidevanjem spretnosti. Slovenska vlada je v razvoj dejavnosti predvidevanja spretnosti in izboljšanje ustreznih orodij vložila sredstva in delo. Številne novejšie metodološke izboljšave je sofinanciral ESS (Cedefop, 2017).

Podatki o spretnostih, ki izhajajo iz predvidevanja spretnosti, so na voljo predvsem oblikovalcem politik in ključnim deležnikom, javnosti pa niso širše predstavljeni. Dobro je razvita uporaba informacij o predvidevanju spretnosti v okviru razvoja poklicnih standardov ter programov poklicnega in strokovnega izobraževanja (Cedefop, 2017).

Prepoznan je pomen spremljanja ter predvidevanja potreb in ponudbe spretnosti. Ministrstvo za delo je pripravilo projekt platforme za napovedovanje kompetenc (Cedefop, 2021), ki je bil potrjen maja 2021. Cilj projekta je razviti celovit in usklajen sistem napovedovanja kompetenc za ugotavljanje kratkoročnih, srednjeročnih in dolgoročnih vrzeli v poklicih in kompetencah na trgu dela. Rezultati tega sistema bodo institucijam in drugim deležnikom na trgu dela in v izobraževanju v pomoč pri razvoju programov, ki bodo pomagali krepiti kompetence vseh udeležencev izobraževanja (mladih in odraslih) v skladu s potrebami trga dela. Projekt bo z razvojem novih orodij in povezovanjem ključnih deležnikov na trgu dela poskrbel za boljše ujemanje ponudbe in povpraševanja na trgu dela ter zagotovil večjo odzivnost na vse bolj zahtevne in spreminjajoče se gospodarske razmere.

3.2. Oblikovanje kvalifikacij v poklicnem in strokovnem izobraževanju

V Sloveniji poklicni standardi vplivajo na razvoj programov poklicnega in strokovnega izobraževanja ⁽⁸⁰⁾ ki se na način bolj prilagajajo potrebam trga dela. Kar se nacionalna poklicna kvalifikacija lahko pridobi na podlagi preveritve in potrditve neformalnega izobraževanja in priložnostnega učenja, poklicni standard predstavlja podlago za razvoj kataloga nacionalne poklicne kvalifikacije (točka 2.4.1). Tako za poklicne kvalifikacije, pridobljene s formalnim izobraževanjem, kot za kvalifikacije, pridobljene s preverjanjem in potrjevanjem neformalnega izobraževanja in priložnostnega učenja, se uporablja pristop, ki temelji na učnih izidih ⁽⁸¹⁾.

Poklicni standard je standardiziran opis različnih del ali nalog v delovnih procesih. Opredeljuje pričakovano znanje, spretnosti in kompetence, ki jih mora imeti imetnik kvalifikacije na določeni ravni zahtevnosti.

Poklicni standardi se razvijajo v socialnem dialogu, pri čemer delodajalci in področni strokovnjaki prispevajo zahteve glede znanja in spretnosti, ki jih mora imeti sposoben strokovnjak, da se ustrezno odzove na tehnične in druge zahteve stroke. Poklicni standardi so tudi usmerjeni v prihodnost, s ciljem omogočiti imetnikom kvalifikacij in delodajalcem, da se bolje prilagodijo prihodnjim izzivom trga dela.

Slika 16. Postopek razvoja poklicnih standardov, programov poklicnega in strokovnega izobraževanja ter kataloga NPK

Opomba: PS pomeni poklicni standard;
IP pomeni izobraževalni program.
Vir: Spletno mesto CPI.

⁽⁸⁰⁾ Srednješolsko in terciarno poklicno in strokovno izobraževanje.

⁽⁸¹⁾ Zakon o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah (spremembe v letih 2007 in 2009).

V Zakonu o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah (2007) so opisani postopki razvoja poklicnih standardov (slika 16), CPI pa opredeli metodologijo za ta postopek.

Predlog za nov poklicni standard predloži CPI-ju fizična ali pravna oseba. Predlog mora vsebovati podatke o potrebah trga dela, študijo primerljivosti ustreznih standardov v državah članicah EU ter po potrebi skladnost s predpisi in normativi na ravni EU.

Če je ocena CPI pozitivna, se predlog predloži enemu od desetih področnih odborov (PO), ki jih postavi ministrstvo za delo in vključujejo strokovnjake iz zbornic, ministrstev in sindikatov. Področni odbor odobri in razvrsti poklicne kvalifikacije ter imenuje strokovnjake, ki bodo z metodološko podporo CPI razvili osnutek poklicnega standarda. Ko poklicni standard potrdi Strokovni svet za poklicno in strokovno izobraževanje, se standard predloži v sprejem ministru, pristojnemu za delo.

CPI na podlagi poklicnega standarda razvije program poklicnega in strokovnega izobraževanja ⁽⁸²⁾ in/ali pripravi osnutek kataloga NPK. Ko strokovni svet potrdi program poklicnega ali strokovnega izobraževanja, ga predloži v potrditev ministru za izobraževanje. Katalog NPK pa mora obravnavati pristojni področni odbor, potrditi Strokovni svet za poklicno in strokovno izobraževanje ter sprejme minister, pristojen za delo.

Revizija poklicnih standardov in katalogov NPK poteka vsakih pet let po enakem postopku.

Programi poklicnega in strokovnega izobraževanja temeljijo na:

- (a) enem ali več poklicnih standardih, ki vodijo do izobrazbene kvalifikacije na ravneh EOK 4 in 5;
- (b) kurikularnih standardih za posamezne vrste programov ⁽⁸³⁾, ki opredeljujejo na primer minimalno število ur za splošnoizobraževalne predmete in strokovne module ter delež odprtega kurikula;
- (c) okvirnih nacionalnih kurikulih, razvitih in sprejetih na nacionalni ravni.

Izvajalce spodbujajo k razvoju šolskega izvedbenega kurikula. Ta se pripravi v obliki učnega načrta s posebno letno pripravo izobraževalnega procesa in metod poučevanja: razporeditev ur, odprti kurikulum, modeli izvajanja in metode poučevanja.

⁽⁸²⁾ V skladu z Zakonom o poklicnem in strokovnem izobraževanju (spremembe in dopolnitve iz leta 2019).

⁽⁸³⁾ Na podlagi Izhodišč za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter programov srednjega strokovnega izobraževanja (zadnja posodobitev 2019) ter Izhodišč za pripravo višješolskih študijskih programov (posodobitev leta 2016).

3.3. Slovensko ogrodje kvalifikacij

Celovito slovensko ogrodje kvalifikacij (SOK) z 10 ravni je bilo sprejeto z Zakonom o slovenskem ogrodju kvalifikacij, ki je začel veljati julija 2016 in se uporablja kot pravna podlaga za izvajanje in popolno operacionalizacijo SOK. Celovita narava slovenskega okvira kvalifikacij zajema tri vrste kvalifikacij, ki so vključene v okvir in register kvalifikacij (Cedefop, v pripravi):

- (a) izobrazbene kvalifikacije;
- (b) poklicne kvalifikacije;
- (c) dodatne kvalifikacije, ki se podeljujejo zunaj reguliranega sistema kvalifikacij.

Izobrazbene kvalifikacije se podelijo po zaključenih programih formalnega izobraževanja na vseh ravneh formalnega izobraževanja (splošna, poklicna, strokovna in višja).

Za poklicno kvalifikacijo se podeli certifikat o pridobljeni NPK, izdan v skladu z nacionalnimi predpisi, ki urejajo NPK ⁽⁸⁴⁾, ali drug dokument, ki potrjuje opravljeno usposabljanje ali nadaljnje izobraževanje, izdan v skladu s predpisi, ki urejajo srednje in višje strokovno izobraževanje.

Dodatne kvalifikacije se pridobijo v nadaljnjem in dopolnilnem usposabljanju na trgu dela (povezanem z dopolnjevanjem sposobnosti in kompetenc) in niso regulirane na nacionalni ravni; so močno osredotočene na trg dela in jih podeljuje delodajalec, skupina delodajalcev ali Zavod RS za zaposlovanje.

Deskriptorji ravni SOK se uporabljajo v akreditacijskih postopkih za nove izobraževalne programe ter kataloge NPK in izpitne kataloge ali pri podaljšanju akreditacije. Ravni SOK in EOK so navedene na spričevalih, diplomah in prilogah Europass na vseh ravneh izobraževanja in usposabljanja ter v registru SOK. Do leta 2020 je bilo v slovensko ogrodje kvalifikacij vključenih več kot 1 600 kvalifikacij (Cedefop, 2020b), ki so vse opisane z učnimi izidi.

Po Zakonu o slovenskem ogrodju kvalifikacij je MDDSZ v sodelovanju z MIZŠ v celoti pristojen in odgovoren za razvoj in izvajanje SOK. Vodilna institucija na operativni ravni je CPI. CPI v vlogi nacionalne koordinacijske točke za EOK sodeluje z NAKVIS – institucijo, odgovorno za kakovost visokošolskih kvalifikacij – pri vseh vprašanjih v zvezi z visokim šolstvom (Cedefop, v pripravi).

⁽⁸⁴⁾ Zakon o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah (2000, spremenjen in dopolnjen 2009).

3.4. Zagotavljanje kakovosti

V skladu Z zakonom o poklicnem in strokovnem izobraževanju (2006, spremenjen in dopolnjen v letih 2017 in 2019) sta zagotavljanje kakovosti in obvezna samoevalvacija izvajalcev poklicnega in strokovnega izobraževanja vključena v sistem poklicnega in strokovnega izobraževanja in šteje se, da sta ključnega pomena za razvoj kakovosti. Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje je leta 2007 potrdil sedem nacionalnih kazalnikov kakovosti in jih leta 2017 razširil na 11; vsi kazalniki so v skladu z evropskim referenčnim okvirom za zagotavljanje kakovosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja (EQAVET) (Cedefop, 2020c).

MIZŠ je v letu 2017 pripravil smernice za razvoj skupnega nacionalnega okvira za zagotavljanje kakovosti v predšolski vzgoji, osnovnošolskem in srednješolskem izobraževanju.⁽⁸⁵⁾ Za njegov nadaljnji razvoj so zadolžene štiri institucije⁽⁸⁶⁾. Skupni okvir za zagotavljanje kakovosti v izobraževanju je bil objavljen leta 2019⁽⁸⁷⁾.

Izvajalci poklicnega in strokovnega izobraževanja so odgovorni za spremljanje in izboljševanje kakovosti svojega dela ter spremljanje vseh 11 kazalnikov kakovosti in poročanje o njih. Ustanovijo komisijo za kakovost, ki jo sestavljajo najmanj predsednik in pet članov, vključno s predstavniki izobraževalnega osebja, učencev, staršev in delodajalcev. Komisija pripravi letno poročilo o kakovosti ter samostojno oblikuje njegovo vsebino in sestavo. Izvajalci poklicnega in strokovnega izobraževanja niso dolžni objaviti rezultatov spremljanja kakovosti. Vendar pa jih morajo na zahtevo poslati na CPI ([nacionalni referenčni točki EQAVET](#)).

CPI spremlja nekatere kazalnike kakovosti na nacionalni ravni ter redno pripravlja in objavlja [nacionalno poročilo o kakovosti poklicnega in strokovnega izobraževanja](#). CPI izvaja tudi usposabljanje izvajalcev poklicnega in strokovnega izobraževanja o izboljšavah pri zagotavljanju kakovosti, pripravlja svoje publikacije ter sodeluje v nacionalnih in mednarodnih projektih s področja zagotavljanja kakovosti.

V skladu z Zakonom o višjem strokovnem izobraževanju (2004, zadnje spremembe in dopolnitve leta 2013) imajo tudi višje strokovne šole komisijo za kakovost, ki jo sestavlja pet predavateljev in dva študenta. NAKVIS je odgovoren

⁽⁸⁵⁾ Nacionalni okvir za zagotavljanje in zagotavljanje kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja (2017).

⁽⁸⁶⁾ Šola za ravnatelje, RIC, CPI, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

⁽⁸⁷⁾ Brejc in Širok, 2019.

za sistem zagotavljanja kakovosti v višjem strokovnem izobraževanju ter redno ocenjuje višje strokovne šole. Naloge in odgovornosti komisij za kakovost so:

- (a) izboljšati kakovost višješolskih študijskih programov;
- (b) vzpostaviti mehanizme za zagotavljanje kakovosti na ravni izvajalca;
- (c) načrtovati, organizirati in usklajevati spremljanje in zagotavljanje kakovosti;
- (d) sodelovati z NAKVIS-om in pripravljati primerjave med šolami na nacionalni in mednarodni ravni;
- (e) spremljati diplomante in poročati o njihovi zaposljivosti;
- (f) v sodelovanju z delodajalci predlagati načine za izboljšanje programov;
- (g) pripraviti evalvacijska poročila, o katerih se razpravlja s strokovnjaki NAKVI-Sa.

Prav tako kot izvajalci začetnega poklicnega in strokovnega izobraževanja morajo tudi vsi izvajalci poklicnih in strokovnih izobraževalnih programov za odrasle izvajati samoevalvacijo in pripravljati letno poročilo. Razvita je bila vloga svetovalca za kakovost v izobraževanju odraslih, da se podpre razvoj kakovosti na ravni izvajalcev. Usklajevanje nacionalne mreže svetovalcev za kakovost nadzira ACS (Cedefop, 2020c).

POGLAVJE 4.

Spodbujanje udeležbe v poklicnem in strokovnem izobraževanju

4.1. Spodbude za dijake in podjetja

4.1.1. Štipendije

Sistem štipendiranja ureja država z Zakonom o štipendiranju (2013, zadnje spremembe in dopolnitve 2018), ki vključuje vse izobraževalne programe, mlade in odrasle ⁽⁸⁸⁾. Politiko štipendiranja sprejme vlada vsakih pet let, s čimer vzpostavi izvedbeni okvir za podeljevanje štipendij.

Udeležencem srednješolskega in terciarnega izobraževanja iz družin z nizkimi dohodki je na voljo državna štipendija. Odvisna je od materialnega položaja družine in se giblje od 35,84 EUR do 97,28 EUR na mesec za dijake, mlajše od 18 let, in od 71,68 EUR do 194,56 EUR na mesec za starejše od 18 let. Na voljo so dodatki za nadpovprečne ocene in za štipendiste s posebnimi potrebami.

Zoisova štipendija zagotavlja spodbude za dijake, ki dosegajo izjemne rezultate in uspešnost. Mesečni znesek štipendije znaša 122,88 EUR za srednješolce, ki študirajo v Sloveniji, in 245,76 EUR za tiste, ki študirajo v tujini. Štipendija za terciarno izobraževanje je višja: 143,36 EUR za študij v Sloveniji in 286,72 EUR za študij v tujini.

Namen štipendije za deficitarne poklice je pritegniti v poklicno in strokovno izobraževanje več dijakov, zagotoviti ustrezne kadre glede na potrebe trga dela in spodbuditi vpis v področja izobraževanja, ki omogočajo hitrejšo zaposljivost udeležencev po zaključenem izobraževanju. Letno je na voljo skupno 1 000 štipendij (po 102,40 EUR na mesec). V politiko štipendiranja sta vključena seznama poklicev, po katerih se povprašuje/poklicev v primanjkljaju, ki ju letno posodablja ZRSZ, ter seznam programov poklicnega in strokovnega izobraževanja, ki ga letno posodablja ministrstvo za izobraževanje. Ta program štipendij sofinancira ESS.

Kadrovske štipendije podeljujejo delodajalci neposredno dijakom ali študentom. Štipendijo prejmejo mladi, ki jih izberejo delodajalci, in po končanem izobraževanju mora delodajalec štipendista zaposliti za najmanj eno leto. Kadrovske štipendije sofinancirajo delodajalec in Republika Slovenija ter ESS. Namen programa kadrovske štipendije je dodatno premostiti vrzel med trgom dela in izobraževanjem. S tem programom spodbujajo podjetja, da izboljšajo upravljanje s človeškimi viri in načrtujejo poklice/profile, ki jih bodo potrebovala v bližnji prihodnosti. Predpis ne določa najvišjega dodeljenega zneska.

Štipendije za Slovence v zamejstvu in po svetu zagotavljajo mladim slovenskega rodu, ki živijo v tujini, možnost, da pridejo v državo in pridobijo terciarno

⁽⁸⁸⁾ Primer poročila: [Poročilo o kakovosti srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja 2017](#).

izobrazbo. To prispeva k vzpostavljanju novih vezi med slovenskimi izseljenci in njihovo domovino. Štipendija znaša 204,80 EUR na mesec.

Štipendije *Ad futura* podpirajo mednarodno mobilnost dijakov in študentov ter raziskovalcev srednješolskem in terciarnem izobraževanju. Podeljujejo se za študij v tujini, študijske obiske v tujini ter sodelovanje na tekmovanjih iz znanja in raziskovanja v tujini. Štipendija *Ad futura* za študij v tujini se dodeli za višješolsko ali visokošolsko izobraževanje na izobraževalnih ustanovah v tujini za področja izobraževanja, opredeljena v razpisu. Štipendija se običajno dodeli za življenjske stroške (do 1 250 EUR na mesec) in šolnino (skupaj do 15 000 EUR). Višina štipendije, pogoji in merila se določijo v razpisu.

4.1.2. Učbeniki, prevoz v šolo in šolska prehrana

Zaradi majhnega skupnega števila dijakov v nekaterih programih poklicnega in strokovnega izobraževanja bi bilo sodelovanje pri izdajanju učbenikov za strokovne module za založbe nerentabilno. Stroške učbenikov krije vlada, CPI pa usklajuje razvoj učbenikov. Poklicne in strokovne šole imajo tako imenovan šolski učbeniški sklad, ki ga financira država, in zagotavljajo učencem učbenike po cenah, ki znašajo največ eno tretjino stroškov. Učenci iz gospodarsko prikrajšanih okolij so lahko upravičeni do nižje izposojevalnine, ki jo subvencionira država ⁽⁸⁹⁾.

Srednje šole morajo dijakom zagotoviti en obrok dnevno. Stroške prehrane za dijake iz socialno manj vzpodbudnega okolja subvencionira država ⁽⁹⁰⁾.

Vsi redni dijaki in študenti prejmejo subvencionirane vozovnice, ki pokrivajo stroške dnevnih prevozov z javnim prevoznim sredstvom ⁽⁹¹⁾.

Dijaki in študenti se lahko vključijo tudi v zaposlitev v obliki, ki je prilagojena njihovim potrebam; gre za zaposlitev za kratek čas, med šolskimi počitnicami ali s krajšim delovnim časom ⁽⁹²⁾ (Cedefop in CPI, 2019).

4.1.3. Sofinanciranje stroškov praktičnega usposabljanja z delom za podjetja

Za povezovanje poklicnega in strokovnega izobraževanja s trgom dela ter spodbujanje praktičnega usposabljanja z delom s podpiranjem podjetij, ki v njem sodelujejo, država sofinancira stroške praktičnega usposabljanja z delom za dijake v srednješolskih programih poklicnega in strokovnega izobraževanja ter študen-

⁽⁸⁹⁾ Pravilnik o potrjevanju učbenikov (2015, 2017); Pravilnik o upravljanju učbeniških skladov (2020); Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (2007, zadnje spremembe in dopolnitve 2017).

⁽⁹⁰⁾ Smernice vlade za subvencioniranje šolske prehrane.

⁽⁹¹⁾ Smernice vlade za subvencioniran prevoz v šolo.

⁽⁹²⁾ Smernice vlade za začasno in občasno delo dijakov in študentov.

te višješolskih študijskih programov. Prijave za Na razpise za sofinanciranje se prijavijo izvajalci poklicnega in strokovnega izobraževanja, upravičenci pa so gostiteljska podjetja (Cedefop in CPI, 2019).

4.2. Karierna orientacija in svetovanje

Ministrstvo za izobraževanje je pristojno za organizacijo karierne orientacije in svetovanja v osnovnem, srednjem in visokem izobraževanju. V Zakonu o poklicnem in strokovnem izobraževanju (2006, spremenjen in dopolnjen v letih 2017 in 2019) je navedeno, da je cilj poklicnega in strokovnega izobraževanja spodbujanje vseživljenjskega učenja ter spretnosti za načrtovanje in vodenje kariere (Cedefop, 2020d).

Največjo odgovornost za karierno orientacijo in svetovanje v zvezi z izobraževanjem imajo šole; izvajajo jo šolski svetovalni delavci. Vsaka šola, vključno s poklicnimi in strokovnimi šolami, zaposluje vsaj enega šolskega svetovalnega delavca ⁽⁹³⁾.

V osnovnih šolah je učencem devetega razreda na voljo (Cedefop, 2020d):

- (a) dostop do informacij, potrebnih za ustrezno odločitve o možnostih izobraževanja v srednjih šolah;
- (b) najmanj dve uri izobraževanja o poklicni poti na razred;
- (c) testiranje namenov glede izobraževanja in poklica;
- (d) eno svetovanje na učenca.

ZRSŠ je razvil smernice za šolske svetovalne delavce za usmerjanje dijakov v srednješolskem izobraževanju ⁽⁹⁴⁾ (Cedefop in CPI, 2019). Karierna orientacija za dijake, vključene v srednješolske poklicne in strokovne programe, je omejena na zagotavljanje dostopa do informacij, potrebnih za prehod, da bi sprejeli ustrezno odločitev o nadaljnjem izobraževanju (Cedefop, 2020d).

Učencem, staršem in šolskemu osebju so na spletnem portalu CPI [Mojaizbi-ra.si](https://mojaizbi-ra.si) na voljo izčrpne informacije, ki so lahko v pomoč pri odločanju o nadaljnjem izobraževanju in usposabljanju.

Za udeležence pred kratkim (2017/18) uvedenih vajeniških programov nudi ta informacije in napotke pri iskanju učnih mest za vajence zbornici GZS in OZS. CPI je vzpostavil in vzdržuje centralni register učnih mest ⁽⁹⁵⁾.

⁽⁹³⁾ S smernicami za šolske svetovalne delavce (ki jih je sprejel nacionalni strokovni odbor za splošno izobraževanje leta 1999) je bila odgovornost za karierno orientacijo dodeljena šolskim svetovalnim delavcem.

⁽⁹⁴⁾ [Programske smernice za svetovalno službo v srednji šoli](#) (2008).

⁽⁹⁵⁾ <https://crum.cpi.si/>

Obveščanje in svetovanje na ravni terciarnega izobraževanja poteka prek kariernih centrov, ki so ustanovljeni na vseh univerzah in višjih šolah. Kakovost njihovih storitev je različna, ker niso centralno vodeni (Cedefop, 2020d).

Na področju izobraževanja odraslih brezplačno usmerjanje nudijo centri za usmerjanje izobraževanja odraslih in druge javne izobraževalne organizacije. Centri za usmerjanje izobraževanja odraslih delujejo v okviru 14 regionalnih ljudskih univerz, podpira pa jih ACS. Namenjeni so zlasti marginaliziranim skupinam odraslih, ki so običajno manj izobraženi in redkeje vključeni v vseživljenjsko učenje. Na centre za usmerjanje izobraževanja odraslih se za pomoč vsako leto obrne približno 25 000 odraslih. Smernice za izvajanje svetovalne dejavnosti so bile sprejete leta 2020 ⁽⁹⁶⁾ na podlagi revizije Zakona o izobraževanju odraslih (2018), ki spodbuja svetovanje odraslim udeležencem v izobraževalnem procesu.

Ministrstvo za delo je pristojno za usmerjanje brezposelnih in financira usmerjanje prek Zavoda RS za zaposlovanje. Usmerjanje zagotavlja 59 območnih služb in kariernih centrov ⁽⁹⁷⁾. Karierni svetovalci v območnih službah ZRSZ in kariernih centrih nudijo napotke in svetovanje, e-svetovanje, skupinska informativna srečanja, seminarje o iskanju zaposlitve in napotke v zvezi s programi zaposlovanja, večinoma brezposelnim (80 %), pa tudi učencem (15 %) (Cedefop, 2020d). ZRSZ vzdržuje spletni pripomoček (*Kam in kako*) za raziskovanje, razvoj in izpopolnjevanje kariernih možnosti, ki je namenjen učencem in odraslim.

ZRSZ zagotavlja tudi 160-urno neformalno usposabljanje za karierne svetovalce z vseh področij.

Svetovanje je na voljo tudi v celotnem procesu preverjanja in potrjevanja neformalnega izobraževanja in priložnostnega učenja, zlasti pri pripravi osebne zbirne mape. V Sloveniji se naloge svetovalca v postopkih preverjanja in potrjevanja NPK ne izvajajo kot polna zaposlitev; večina svetovalcev je zaposlenih v institucijah, ki delujejo kot izvajalci postopkov preverjanja in potrjevanja NPK ter kot izvajalci pripravljalnih tečajev za ocenjevanje NPK. Opraviti morajo dvodnevno usposabljanje s področja svetovanja (Drofenik, 2017).

Nacionalno usklajevanje in sodelovanje na področju karierne orientacije vodi nacionalna strokovna skupina za vseživljenjsko karierno orientacijo, ki deluje neformalno. Skupino je imenoval MIZŠ in jo sestavlja 17 članov, predstavnikov ministrstev, javnih zavodov in drugih ustreznih deležnikov ⁽⁹⁸⁾.

⁽⁹⁶⁾ Smernice za izvajanje svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih (2020), ki jih je pripravil Strokovni svet za izobraževanje odraslih.

⁽⁹⁷⁾ Usklajujeta Služba za zaposlovanje ter Nacionalni center za informiranje in poklicno svetovanje/centralna pisarna Euroguidance Slovenia.

⁽⁹⁸⁾ Seznam članov.

4.3. Izzivi in razvojne priložnosti

Socialni partnerji so v slovensko poklicno in strokovno izobraževanje vključeni na številne načine in še vedno obstaja možnost, da se poklicno in strokovno izobraževanje prožneje in bolj prilagodljivo odziva na spremembe v družbi in gospodarstvu ter da se bolje prilagodi potrebam posameznika. Ocena CPI je pokazala, da obstajajo možnosti za nadaljnje izpopolnjevanje skupne vizije poklicnega in strokovnega izobraževanja med deležniki (Cedefop in ReferNet, 2020c).

Kakovost praktičnega usposabljanja z delom in ocenjevanja na podlagi kompetenc ostajata še naprej izziv. Znatna prizadevanja so bila izkazana z naložbami v nove zmogljivosti za usposabljanje (medpodjetniški izobraževalni centri) in krepitev praktičnega usposabljanja z delom v podjetjih. S sprejetjem novega Zakona o vaji leta 2017 se je začelo izvajanje vajeništva v triletnih programih poklicnega izobraževanja (ISCED 353). Socialni partnerji razpravljajo o možnostih za razširitev vajeništva na druge ravni izobraževanja, na odrasle in v storitvene sektorje.

V srednjih poklicnih in strokovnih šolah se razvijajo modeli individualizacije pedagoških procesov in prizadevanja v tej smeri se bodo nadaljevala (Cedefop in ReferNet, 2020e).

Tehnološke spremembe bodo zahtevale bolj usposobljeno delovno silo, kar bo zahtevalo večjo osredotočenost na izobraževanje odraslih in izpopolnjevanje delovne sile. Povečuje se pomen dviga ravni znanj in spretnosti odraslih. Slovensko prebivalstvo se stara in približno 26 % delavcev se srečuje z visokim tveganjem, da bodo njihova delovna mesta avtomatizirana; za primerjavo: v državah PIAAC (Program za mednarodno ocenjevanje kompetenc odraslih) je takih delavcev v povprečju 14 % (OECD, 2018). Ob občutnem zmanjšanju udeležbe odraslih v vseživljenjskem učenju v zadnjem desetletju (8,4 % v letu 2020) si mora Slovenija še naprej prizadevati in čim bolj porabiti sredstva EU, da bi dosegla nacionalni cilj 19-odstotne vključenosti odraslih v izobraževanje do leta 2030 ⁽⁹⁹⁾; potrebne in predvidene so možnosti za stalno izpopolnjevanje in prekvalifikacijo starejših ⁽¹⁰⁰⁾. Čeprav načrtovanje izvajanja novega nacionalnega programa za izobraževanje odraslih za obdobje 2021–2030 še poteka, je cilj

⁽⁹⁹⁾ Po podatkih študije OECD bo povečanje udeležbe odraslih za Slovenijo precej zahtevno. Država „ima velike in vztrajne vrzeli pri udeležbi odraslih v izobraževanju, pri čemer je za tiste, ki izobraževanje odraslih najbolj potrebujejo, najmanj verjetno, da se bodo izobraževali“. V Sloveniji je vrzel pri udeležbi v izobraževanju med nizko in visoko izobraženimi odraslimi med največjimi v EU (14 % v primerjavi z 71 %). Raven, intenzivnost in pomen stalnega poklicnega usposabljanja so v nekaterih gospodarskih panogah in manjših podjetjih razmeroma nizki (OECD, 2018, str. 24).

⁽¹⁰⁰⁾ Nacionalni reformni program Slovenije za leto 2020 (Republika Slovenija, 2020, str. 32).

uvedbe tega programa, da vsakemu odraslemu prebivalcu v Sloveniji zagotovi enake možnosti za kakovostno izobraževanje v vseh življenjskih obdobjih, pri čemer se osredotoča predvsem na povečanje udeležbe odraslih v vseživljenjskem učenju. Nacionalni program bo nudil tudi financiranje zagotavljanja informacij in svetovanja ter ugotavljanja in vrednotenja znanja, pridobljenega s priložnostnim učenjem pred in med izobraževanjem ali usposabljanjem in po njem. Svetovalne storitve bodo na voljo zaposlenim, ki potrebujejo dodatno usposabljanje, kvalifikacije ali dodatno usposabljanje zaradi potreb trga dela in delovnega mesta ⁽¹⁰¹⁾.

V letu 2019 je bila raven osnovnih digitalnih spretnosti v starostni skupini 15–64 let 55 %, kar je nekoliko pod povprečjem EU (58 %) (Evropska komisija, 2020b). EU si prizadeva to raven za starostno skupino 16–74 let povečati na 70 % do leta 2025 in na 80 % do leta 2030 (Evropska komisija, 2020c). Sloveniji so priporočili, naj v okviru evropskega semestra 2020 naložbe in razvoj usmeri v krepitev digitalnih veščin (Evropska komisija, 2020d). Slovenija je posodobila nacionalno razvojno strategijo Digitalna Slovenija 2020, tj. krovno strategijo, ki zajema ključne strateške premike, in sprejela akcijski načrt za digitalno izobraževanje do leta 2027.

Projekti, ki jih podpira instrument za okrevanje in odpornost (*Recovery and resilience Facility* – RRF), bodo osredotočeni predvsem na posodobitev poklicnega izobraževanja, osnovni cilj pa je prilagajanje izobraževanja digitalnemu in trajnostnemu prehodu ter povečanje odpornosti izobraževalnega sistema. Digitalne, zelene in podjetnostne kompetence bodo dobile novo mesto v izobraževalnih programih; okrepilo se bo področje računalništva in informatike.

Uspešnost izobraževalnega sistema je v veliki meri odvisna od kakovosti poučevanja, vendar se učiteljski poklic srečuje s številnimi izzivi. Čeprav so učitelji ocenili, da jim je uspelo doseči zastavljene cilje, so poučevanje na daljavo, ki ga je prinesla pandemija covid-19, doživeli kot zahtevno in stresno in kar 70 % jih meni, da se je kakovost poučevanja poslabšala (Cedefop in ReferNet, 2021a). Slovenija se sooča s pomanjkanjem učiteljev na nekaterih področjih, kar naj bi postalo resnejši izziv zaradi velikega števila učiteljev, ki se približujejo upokojitveni starosti (Evropska komisija, 2020e).

Usposabljanje učiteljev in mentorjev v podjetjih bo prednostna naloga. Sprejete so bile spremembe pravilnika o napredovanju strokovnih delavcev, da se podpre posodabljanje njihovega kariernega razvoja (Cedefop in ReferNet, 2021b).

⁽¹⁰¹⁾ Nacionalni reformni program Slovenije (Republika Slovenija, 2020, str. 16).

Kratice in okrajšave

ACS	Andragoški Center Slovenije
ADS	anketa o delovni sili
AMIF	evropski Sklad za azil, migracije in vključevanje [European Asylum, Migration and Integration Fund]
BDP	Bruto domači proizvod
Cedefop	Evropski center za razvoj poklicnega usposabljanja [European Centre for the Development of Vocational Training]
CMEPIUS	Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja
CPI	Center RS za poklicno izobraževanje
EACEA	Evropska izvajalska agencija za izobraževanje in kulturo [European Education and Culture Executive Agency]
EOK	Evropsko ogrodje kvalifikacij [European qualifications framework]
EPALE	elektronska platforma za izobraževanje odraslih v Evropi [electronic platform for adult learning in Europe]
EQAVET	evropski referenčni okvir za zagotavljanje kakovosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja [European quality assurance in vocational education and training]
ESI	Evropski indeks spretnosti [European skills index]
ESS	Evropski socialni sklad [European Social Fund]
Eurostat	Statistični urad Evropske unije [Statistical Office of the European Union]
GZS	Gospodarska zbornica Slovenije
IKT	informacijska in komunikacijska tehnologija
IO	izobraževanje odraslih
ISCED	Mednarodna standardna klasifikacija izobraževanja [international standard classification of education]
ISIO	informativno svetovalna dejavnost v izobraževanju odraslih
JŠRIPS	Javni štipendijski, razvojni, invalidski in preživninski sklad Republike Slovenije
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
MIC	medpodjetniški izobraževalni center
MIZŠ	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport

MNZ	Ministrstvo za notranje zadeve
MSP	mala in srednje velika podjetja
NAKVIS	Nacionalna agencija Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu
NEET	oseba, ki ni zaposlena, se ne izobražuje ali usposablja [a person not in education, employment or training]
NPI	nižje poklicno izobraževanje
NPK	nacionalne poklicne kvalifikacije
NPUI	nadaljnje poklicno usposabljanje in izpopolnjevanje
NRP	Nacionalna referenčna točka
OECD	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj [Organisation for Economic Cooperation and Development]
OZS	Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije
PI	Pedagoški inštitut
PIAAC	Program za mednarodno ocenjevanje kompetenc odraslih [Programme for the international assessment of adult competences]
PO	področni odbor
PS	poklicni standard
PSI	poklicno in strokovno izobraževanje
PT	poklicni tečaj
PTI	poklicno tehniško izobraževanje
PUM-O	Projektno učenje mlajših odraslih
QA	zagotavljanje kakovosti [quality assurance]
RIC	Državni izpitni center
RRF	Instrument za okrevanje in odpornost [Recovery and Resilience Facility]
SEN	posebne izobraževalne potrebe [special education needs]
SOK	Slovensko ogrodje kvalifikacij
SPI	srednje poklicno izobraževanje
SPOT	Slovenska Poslovna Točka
SSI	stalno strokovno izpopolnjevanje
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
SVRK	Služba vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko
ŠR	Šola za ravnatelje
TZS	Trgovinska zbornica Slovenije
UMAR	Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj
VNFIL	preverjanje in potrjevanje neformalnega izobraževanja in priložnostnega učenja [validation of non-formal and informal learning]

VSI	višje strokovno izobraževanje
VŽU	vseživljenjsko učenje
PUD	praktično usposabljanje z delom [<i>work-based learning</i>]
ZIP	Začetna integracija priseljencev
ZPSI	začetno poklicno in strokovno izobraževanje
ZRSŠ	Zavod Republike Slovenije za šolstvo
ZRSZ	Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje

Viri

[URL, dostop 9. 7. 2021]

ACS (2011). Začetna integracija priseljencev (ZIP) Ljubljana: ACS.

<https://arhiv.acs.si/programoteka/ZIP.pdf>

Brejc, M. in Širok, K. (ur.) (2019). Zbirka Kakovost v vrtcih in šolah Ljubljana: Šola za ravnatelje.

<http://solazaravnatelje.si/index.php/dejavnosti/zaloznistvo/zbirka-kakovost-v-vrtcih-in-solah>

Cedefop (2017). Skills anticipation in Slovenia. *Skills Panorama Analytical Highlights*.

https://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en/analytical_highlights/skills-anticipation-slovenia

Cedefop (2020a). *Skills forecast 2020: Slovenia*. Cedefop skills forecast.

<https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/country-reports/slovenia-2020-skills-forecast>

Cedefop (2020b). *National qualifications frameworks developments in Europe 2019. Qualifications frameworks: transparency and added value for end users*. Luxembourg: Publications Office.

https://www.cedefop.europa.eu/files/4190_en.pdf

Cedefop (2020c). *Developments in vocational education and training policy in 2015–19: Slovenia*. Cedefop monitoring and analysis of VET policies.

https://www.cedefop.europa.eu/files/developments_in_vocational_education_and_training_policy_in_2015-19_slovenia.pdf

Cedefop (2020d). *Inventory of lifelong guidance systems and practices – Slovenia (SI)*. CareersNet national records.

<https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/country-reports/inventory-lifelong-guidance-systems-and-practices-slovenia-si>

Cedefop (2021). *Spotlight on VET – 2020 compilation: vocational education and training systems in Europe*. Luxembourg: Publications Office.

https://www.cedefop.europa.eu/files/4189_en.pdf

Cedefop (v pripravi). *2020 NQF chapter for Slovenia*. Luxembourg: Publications Office.

- Cedefop and Centre of the Republic of Slovenia for Vocational Education and Training (2019). *Vocational education and training in Europe: Slovenia* [From Cedefop and ReferNet. Vocational education and training in Europe database]. <https://www.cedefop.europa.eu/en/printpdf/tools/vet-in-europe/systems/slovenia>
- Cedefop in ReferNet (2020a). *Slovenia 2020 update of VET policy developments in the deliverables agreed in the 2015 Riga Conclusions* [neobjavljeno].
- Cedefop in ReferNet (2020b). *Slovenia: new CVET programmes*.
<https://www.cedefop.europa.eu/en/news-and-press/news/slovenia-new-cvet-programmes>
- Cedefop in ReferNet (2020c). *Slovenia: evaluating new apprenticeship system*.
<https://www.cedefop.europa.eu/en/news-and-press/news/slovenia-evaluating-new-apprenticeship-system>
- Cedefop in ReferNet (2020d). *Slovenia: evaluation of the apprenticeship system*.
<https://www.cedefop.europa.eu/en/news-and-press/news/slovenia-evaluation-apprenticeship-system>
- Cedefop in ReferNet (2021a). *Slovenia: individualisation of pedagogical processes (MIND+)*.
<https://www.cedefop.europa.eu/en/news-and-press/news/slovenia-individualisation-pedagogical-processes-mind>
- Cedefop in ReferNet (2021b). *Slovenia: evaluation of distance education and training*. <https://www.cedefop.europa.eu/en/news-and-press/news/slovenia-evaluation-distance-education-and-training>
- Cedefop in ReferNet (2021c). *Developments in vocational education and training policy* [database]. Cedefop monitoring and analysis of VET policies.
refernet.cedefop.europa.eu
- CPI (2020). *Validation of non-formal and informal learning in Slovenia: one-off report*. Ljubljana: CPI.
https://www.nok.si/sites/www.nok.si/files/dokumenti/porocilo_cpi_a4_ang.pdf
- Drofenik, K. (2017). *National vocational qualifications system*. Ljubljana: CPI.
https://cpi.si/wp-content/uploads/2020/08/NPK_sistemNPK_ENG.pdf
- Državni zbor Republike Slovenije (2011). Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v poklicnem in strokovnem izobraževanju. *Uradni list RS*, št. 48/2011, 92/2012.
- Državni zbor Republike Slovenije (2015). Pravilnik o načinu in postopku preverjanja in potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij. *Uradni list RS*, št. 67/2015, 182/2020.

- Evropska komisija (2020a). *EPALE: Posvetovalno srečanje za pripravo ReNPIO 2021–30*. <https://epale.ec.europa.eu/sl/content/posvetovalno-srecanje-za-pripravo-renpio-2021-2030>
- Evropska komisija (2020b). *Digital economy and society index 2020: country reporting*. <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/digital-economy-and-society-index-desi-2020>
- Evropska komisija (2020c). *European skills agenda for sustainable competitiveness, social fairness and resilience*. <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=22832&langId=en>
- Evropska komisija (2020d). *Recommendation for a Council Recommendation on the 2020 national reform programme of Slovenia and delivering a Council opinion on the 2020 stability programme of Slovenia*. COM(2020) 524 final. 20. 5. 2020. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0524&from=EN>
- Evropska komisija (2020e). *Education and Training Monitor 2020: Slovenia*. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/92c0a38d-2494-11eb-9d7e-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-171314879>
- Knavs, S. in Šlander, M. (2019). *Poklicno in strokovno izobraževanje v Evropi: Slovenija*. Cedefop ReferNet VET in Europe reports 2018. http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2019/Vocational_Education_Training_Europe_Slovenia_2018_Cedefop_ReferNet.pdf
- Košmrlj, K. (2016). *Country report: Slovenia. 2016 update to the European inventory on validation of non-formal and informal learning*. https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2016/2016_validate_SI.pdf
- MDDSZ (2020). *Letno poročilo o izvajanju ukrepov države na trgu dela 2019*. Ljubljana: MDDSZ. <https://www.gov.si teme/aktivna-politika-zaposlovanja/>
- MDDSZ (2021). *Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o postopku priznavanja poklicnih kvalifikacij za opravljanje reguliranih poklicev – predlog za obravnavo*. <https://www.gov.si/drzavni-organi/vlada/seje-vlade/gradiva-v-obravnavi/show/6544>
- MIZŠ (2011a). *Pravilnik o izobrazbi predavateljev višje strokovne šole in drugih strokovnih delavcev v višjem strokovnem izobraževanju*. *Uradni list RS*, št. 35/2011.
- MDDSZ (2017). *Pravilnik o izboru in sofinanciranju programov nadaljnega izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju*. *Uradni list RS*, št. 33/2017, 190/2020.

- OECD (2018). *Skills strategy implementation guidance for Slovenia: improving the governance of adult learning*. OECD Skills Studies. Pariz: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264308459-en>
- Pavkov, M. (2019). *European inventory on validation of non-formal and informal learning 2018 update: Slovenia*. https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2019/european_inventory_validation_2018_Slovenia.pdf
- Republika Slovenija (2020). *Nacionalni reformni program Slovenije 2020*. https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2020-european-semester-national-reform-programme-slovenia_en.pdf
- SPOT (2021). *Seznam reguliranih poklicev*. <https://spot.gov.si/sl teme/seznam-reguliranih-poklicev/>
- SURS (2020). *Izdatki za formalno izobraževanje: Slovenija, 2019*. Slovenija, 2019. <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/9233>
- SURS (2021). *Bruto domači proizvod, Slovenija: 4. četrletje 2020* [nabor podatkov]. <https://www.stat.si/StatWeb/en/News/Index/9411>
- SVRK (2020). *Načrt za okrevanje in odpornost: predlog*. Ljubljana: SVRK. <https://www.eu-skladi.si/sl/dokumenti/rf/rf22-12-2020.pdf>
- UMAR (2018). *Strategija dolgožive družbe*. Ljubljana: UMAR in MDDSZ. https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Strategija_dolgozive_druzbe/UMAR_SDD_ang.pdf
- UMAR (2020a). *Ekonomsko ogledalo*, št. 4/2020 https://www.umar.gov.si/en/publications/slovenian-economic-mirror/publication/news/ekonomsko-ogledalo-st-42020/?tx_news_pi1%5Bcontroller%5D=News&tx_news_pi1%5Baction%5D=detail&cHash=57fef301fde558be296d7a5c7f3baf28
- UMAR (2020b). *Ekonomsko ogledalo*, št. 6/2020. https://www.umar.gov.si/en/publications/slovenian-economic-mirror/publication/news/ekonomsko-ogledalo-st-62020/?tx_news_pi1%5Bcontroller%5D=News&tx_news_pi1%5Baction%5D=detail&cHash=78a93d912db0521938240db869001176
- UMAR (2020c). *Ekonomsko ogledalo*, št. 7/2020. https://www.umar.gov.si/en/publications/slovenian-economic-mirror/publication/news/ekonomsko-ogledalo-st-72020/?tx_news_pi1%5Bcontroller%5D=News&tx_news_pi1%5Baction%5D=detail&cHash=62490555462a01bc3f94156b31fe6d11
- UMAR (2020d). *Poročilo o razvoju 2020*. Ljubljana: UMAR. https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/razvoj_slovenije/2020/angleski/Development_report_2020.pdf
- UMAR (2020e). *Poročilo o produktivnosti 2020*. Ljubljana: UMAR. https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/Porocilo_o_produkativnosti/2020/angleski/aPoP_2020_splet.pdf

- UMAR (2021). *Ekonomsko ogledalo*, št. 2/2021. https://www.umar.gov.si/en/publications/slovenian-economic-mirror/publication/news/ekonomsko-ogledalo-st-22021/?tx_news_pi1%5Bcontroller%5D=News&tx_news_pi1%5Baction%5D=detail&cHash=91c67c4c29a57dff79dc4caf1ec0d8ec
- ZRSZ (2019). *Napovednik zaposlovanja 2019/II*. Ljubljana: ZRSZ.
https://www.ess.gov.si/_files/12836/Porocilo_napovednik_zaposlovanja_2019_II.pdf
- ZRSZ (2020a). *Napovednik zaposlovanja 2020/II*. Ljubljana: ZRSZ.
https://www.ess.gov.si/_files/13704/Porocilo_Napovednik_zaposlovanja_2020_II.pdf
- ZRSZ (2020b). *Rezultati Poklicnega barometra 2020*. <https://www.ess.gov.si/obvestila/obvestilo/rezultati-poklicnega-barometra-2020-1>
- ZRSZ (2020c). *Napovednik zaposlovanja 2020/I*. Ljubljana: ZRSZ.
https://www.ess.gov.si/_files/13433/Porocilo_Napovednik_zaposlovanja_2020_I.pdf

Drugi viri informacij

[URL, dostop 9. 7. 2021]

- ACS (2011). *Program: Projektno učenje mlajših odraslih (PUM-O)*. Ljubljana: ACS. <https://arhiv.acs.si/programi/PUM-O.pdf>
- Čačinovič Vogrinčič, G. et al. (2008). *Programske smernice: svetovalna služba v gimnazijah, nižjih in srednjih ter strokovnih šolah in v dijaških domovih*. Ljubljana: ZRSŠ. http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2018/programi/media/pdf/smernice/Programske_smernice_SS.pdf
- Cedefop (2021). *Overview of national qualifications framework: developments in Europe 2020*. Luxembourg: Publications Office. <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/8611>
- Dovžak, K. et al. (2020). *Smernice za izvajanje svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih, ki se izvaja kot javna služba*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije. <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/smernice-za-izvajanje-svetovalne-dejavnosti-v-izobrazevanju-odraslih-ki-se-izvaja-kot-javna-sluzba/>
- Evropska komisija (2021). *The European pillar of social rights action plan*. https://ec.europa.eu/info/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-action-plan_en
- Vlada Republike Slovenije (2017). *Slovenska strategija pametne specializacije*. <https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/SVRK/S4-Slovenska-strategija-pametne-specializacije/Slovenska-strategija-pametne-specializacije.pdf>
- Vlada Republike Slovenije (2019). *Informacija o izvajanju Slovenske strategije pametne specializacije za obdobje 2016-18*. Ljubljana: Vlada RS. <https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/SVRK/S4-Slovenska-strategija-pametne-specializacije/Informacija-o-izvajanju-S4-2016-2018.pdf>
- Vlada Republike Slovenije (2020). *Politika štipendiranja 2020-24*. Ljubljana: Vlada RS. <https://www.srips-rs.si/storage/app/media/STIPENDIJE/DEFICITARNE/Politika%20%C5%A1tipendiranja%202020-2024.pdf>
- ZRSZ (2019). *Učinkovitejše usklajevanje ponudbe in povpraševanja na trgu dela*. <https://www.ess.gov.si/obvestila/obvestilo/ucinkovitejse-usklajevanje-ponudbe-in-povprasevanja-na-trgu>

ZRSZ (b.d.). *Vpliv epidemije SARS-CoV-2 na trg dela v Sloveniji: marec in april 2020*. https://www.ess.gov.si/_files/13330/Analiza_vpliva_epidemije_SARS-CoV-2_na_trg_dela.pdf

ZRSZ. *PUM-O: Projektno učenje mlajših odraslih*. https://www.ess.gov.si/iskalci_zaposlitve/programi/usposabljanje_in_izobrazevanje/pum-o

Zakonodaja

Zakoni

Državni zbor Republike Slovenije (2004). Zakon o višjem strokovnem izobraževanju. *Uradni list RS*, št. 86/2004, 100/2013.

Državni zbor Republike Slovenije (2005). Zakon o vrtcih. *Uradni list RS*, št. 100/2005, 25/2008, 98/2009 – ZIUZGK, 36/2010, 62/2010 – ZUPJS, 94/2010 – ZIU, 40/2012 – ZUJF, 14/2015 – ZUUJFO, 55/2017, 18/2021).

Državni zbor Republike Slovenije (2006a). Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju. *Uradni list RS*, št. 79/2006, 68/2017, 46/2019.

Državni zbor Republike Slovenije (2006b). Zakon o osnovni šoli. *Uradni list RS*, št. 81/2006, 102/2007, 107/2010, 87/2011, 40/2012 – ZUJF, 63/2013, 46/2016 – ZOFVI-L.

Državni zbor Republike Slovenije (2006c). Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti. *Uradni list RS*, št. 107/2006, 114/2006 – ZUTPG, 59/2007 – ZŠtip, 51/2010 – odl. US, 80/2010 – ZUTD, 95/2014 – ZUJF-C).

Državni zbor Republike Slovenije (2007a). Zakon o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah. *Uradni list RS*, št. 1/2007, 85/2009.

Državni zbor Republike Slovenije (2007b). Zakon o gimnazijah. *Uradni list RS*, št. 1/2007, 68/2017, 6/2018 – ZIO-1, 46/2019.

Državni zbor Republike Slovenije (2007c). Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja. *Uradni list RS*, št. 16/2007, 36/2008, 58/2009, 64/2009 – popr., 65/2009 – popr., 20/2011, 40/2012 – ZUJF, 57/2012 – ZPCP-2D, 47/2015, 46/2016, 49/2016 – popr., 25/2017 – ZVaj).

Državni zbor Republike Slovenije (2007d). Zakon o maturi. *Uradni list RS*, št. 1/2007, 46/2016 – ZOFVI-L.

Državni zbor Republike Slovenije (2007e). Zakon o dodatni koncesijski dajatvi od prejemkov, izplačanih za občasna in začasna dela študentov in dijakov. *Uradni list RS*, št. 24/2007, 79/2017.

Državni zbor Republike Slovenije (2010). Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev. *Uradni list RS*, št. 62/2010, 40/2011, 40/2012 – ZUJF, 57/2012 – ZPCP-2D, 14/2013, 56/2013 – ZŠtip-1, 99/2013, 14/2015 – ZUUJFO,

57/2015, 90/2015, 38/2016 – odl. US, 51/2016 – odl. US, 88/2016, 61/2017 – ZUPŠ, 75/2017, 77/2018, 47/2019, 189/2020 – ZFRO.

Državni zbor Republike Slovenije (2011). Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami. *Uradni list RS*, št. 58/2011, 40/2012 – ZUJF, 90/2012, 41/2017 – ZOPOPP, 200/2020 – ZOOMTV.

Državni zbor Republike Slovenije (2012a). Zakon o visokem šolstvu. *Uradni list RS*, št. 32/2012, 40/2012 – ZUJF, 57/2012 – ZPCP-2D, 109/2012, 85/2014, 75/2016, 61/2017 – ZUPŠ, 65/2017, 175/2020 – ZIUOPDVE, 57/2021 – odl. US.

Državni zbor Republike Slovenije (2012b). Zakon za uravnoteženje javnih financ. *Uradni list RS*, št. 40/2012, 96/2012 – ZPIZ-2, 104/2012 – ZIPRS1314, 105/2012, 25/2013 – odl. US, 46/2013 – ZIPRS1314-A, 56/2013 – ZŠtip-1, 63/2013 – ZOsn-I, 63/2013 – ZJAKRS-A, 99/2013 – ZUPJS-C, 99/2013 – ZSVarPre-C, 101/2013 – ZIPRS1415, 101/2013 – ZDavNepr, 107/2013 – odl. US, 85/2014, 95/2014, 24/2015 – odl. US, 90/2015, 102/2015, 63/2016 – ZDoh-2R, 77/2017 – ZMVN-1, 33/2019 – ZMVN-1A, 72/2019, 174/2020 – ZIPRS2122.

Državni zbor Republike Slovenije (2013a). Zakon o štipendiranju. *Uradni list RS*, št. 56/2013, 99/2013 – ZUPJS-C, 8/2016, 61/2017 – ZUPŠ, 31/2018.

Državni zbor Republike Slovenije (2013b). Zakon o šolski prehrani. *Uradni list RS*, št. 3/2013, 46/2014, 46/2016 – ZOFVI-L.

Državni zbor Republike Slovenije (2015a). Zakon o slovenskem ogrođju kvalifikacij. *Uradni list RS*, št. 4/2015.

Državni zbor Republike Slovenije (2015b). Pravilnik o načinu in postopku preverjanja in potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij. *Uradni list RS*, št. 67/2015, 182/2020.

Državni zbor Republike Slovenije (2016). Zakon o prevozihi v cestnem prometu. *Uradni list RS*, št. 6/2016, 67/2019.

Državni zbor Republike Slovenije (2017). Zakon o vajeništvu. *Uradni list RS*, št. 25/2017.

Državni zbor Republike Slovenije (2018). Zakon o izobraževanju odraslih. *Uradni list RS*, št. 6/2018, 189/2020 – ZFRO.

Državni zbor Republike Slovenije (2020). Zakon o obravnavo otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami v vzgoji in izobraževanju. *Uradni list RS*, št. 200/2020.

Resolucije

Državni zbor Republike Slovenije (2013). Resolucija o programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2013–20. *Uradni list RS*, št. 90/2013, 6/2018 – ZIO-1.

Pravilniki

Državni zbor Republike Slovenije (2002). Pravilnik o napredovanju zaposlenih v vzgoji in izobraževanju v nazive. *Uradni list RS*, št. 54/2002, 123/2008, 44/2009 – 18/2010, 113/2020.

Državni zbor Republike Slovenije (2010). Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje izobraževalnih programov in vzgojnega programa na področju srednjega šolstva. *Uradni list RS*, št. 62/2010, 99/2010, 47/2017, 30/2018, 16/2021.

Državni zbor Republike Slovenije (2015). Pravilnik o potrjevanju učbenikov. *Uradni list RS*, št. 34/2015, 27/2017.

Državni zbor Republike Slovenije (2017). Pravilnik o izboru in sofinanciranju programov nadaljnega izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju. *Uradni list RS*, št. 33/2017, 190/2020.

Državni zbor Republike Slovenije (2020). Pravilnik o izvajanju subvencioniranega prevoza. *Uradni list RS*, št. 7/2020, 89/2020.

MDDSZ (2006). Pravilnik o pogojih za opravljanje dejavnosti agencij za zaposlovanje. *Uradni list RS*, št. 139/2006, 80/2010 – ZUT.

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (2004). Pravilnik o mojstrskih izpitih. *Uradni list RS*, št. 101/2004.

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (2009). Pravilnik o delovodskih in poslovodskih izpitih. *Uradni list RS*, št. 68/2009.

MIZŠ (2011b). Odredba o sprejemu izobraževalnega programa za odrasle. Začetna integracija priseljencev, ZIP. *Uradni list RS*, št. 57/2011.

MIZŠ (2013). Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli. *Uradni list RS*, št. 52/2013.

MIZŠ (2020). Pravilnik o upravljanju učbeniških skladov. *Uradni list RS*, št. 12/2020.

Strategije

MIZŠ (2020). *Strategija višjega strokovnega izobraževanja v Republiki Sloveniji za obdobje 2020–30*. Ljubljana: MIZŠ. <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Visje-strokovno-izobrazevanje/Strategija-visjega->

[strokovnega-izobrazevanje-RS-2020-2030/Strategija-visjega-strokovnega-izobrazevanja-v-Republiki-Sloveniji-za-obdobje-20202030.pdf](#)

Letna poročila

MDDSZ (2018). *Letno poročilo o izvajanju ukrepov države na trgu dela 2017*.

Ljubljana: MDDSZ. http://mddsz.arhiv-spletisc.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/zaposlovanje/zutd/letno_porocilo_o_izvajanju_ukrepov_drzave_na_trgu_dela/index.html

MDDSZ (2019). *Letno poročilo o izvajanju ukrepov države na trgu dela 2018*.

Ljubljana: MDDSZ. <https://www.gov.si teme/aktivna-politika-zaposlovanja/>

Programi

MIZŠ (2020). *Letni program izobraževanja odraslih za leto 2020*. Ljubljana:

MIZŠ. <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/letni-program-izobrazevanja-odraslih-v-republiki-sloveniji-za-leto-2020/>

Kolektivne pogodbe

MIZŠ (1994). Kolektivna pogodba za dejavnost vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji. *Uradni list RS, št. 52/1994*.

<http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=KOLP19>

Spletna mesta in podatkovne zbirke

ACS. *Svetovalna dejavnost v izobraževanju odraslih kot javna služba.*

<https://enovicke.acs.si/svetovalna-dejavnost-v-izobrazevanju-odraslih-kot-javna-sluzba/>

Cedefop. *European skills index.*

<https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/data-visualisations/european-skills-index/country/slovenia>

Cedefop. *Matching skills online tool.*

<https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/matching-skills/>

CPI. *Centralni register učnih mest.*

<https://crum.cpi.si/>

EACEA Eurydice. *Slovenia overview.*

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/slovenia_en

EACEA Eurydice. *Slovenia: guidance and counselling in early childhood and school education.*

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/guidance-and-counselling-early-childhood-and-school-education-68_en

Eurostat. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main>

Information for foreigners. *Free Slovenian language courses.*

<https://infotujci.si/en/integration-into-slovenian-society/free-slovenian-language-courses/>

Public scholarship, development, disability and maintenance fund of the Republic of Slovenia. *Štipendije* [Scholarships]. <https://www.srips-rs.si/en/scholarships>

Public scholarship, development, disability and maintenance fund of the Republic of Slovenia. *Kompetenčni centri za razvoj kadrov.* <https://www.srips-rs.si/en/razvoj-kadrov/kompetencni-centri-za-razvoj-kadrov-koc/predstavitev-kompetencnih-centrov>

MDDSZ. *Državna štipendija.*

<https://www.gov.si teme/drzavna-stipendija/>

MIZŠ. *Register zavodov in programov.* <https://paka3.mss.edus.si/registriweb/ProgramPodatki.aspx?ProgramID=8339&Page=2>

MIZŠ. *Nadaljnje izobraževanje in usposabljanje strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju.*

<https://www.gov.si teme/nadaljnje-izobrazevanje-in-usposabljanje-strokovnih-delavcev-v-vzgoji-in-izobrazevanju/>

Moja izbira. <https://www.mojaizbira.si/>

NRP. *Priloga k pričevalu.*

<https://www.nrpslo.org/baze-podatkov/priloga-k-spricevalu>

NRP. *Število podeljenih certifikatov nacionalne poklicne kvalifikacije.*

<https://www.nrpslo.org/>

Portal GOV.SI. *Minister Černač ob začetku gradnje sončne elektrarne Prapretno: Zelena prihodnost je v naših rokah.* <https://www.gov.si/drzavni-organi/vladne-sluzbe/sluzba-vlade-za-razvoj-in-evropsko-kohezijsko-politiko/>

SURS. *SiStat [database].* <https://pxweb.stat.si/SiStat/en>

SURS. *GDP and economic growth [database].*

<https://www.stat.si/statweb/en/field/index/1/29>

SURS. *Dijaki v šolskem letu 2021/20 glede na izobraževalni program [podatkovna baza].*

<https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/0953221S.px>

SURS. *Študentje glede na program v študijskem letu 2021/20 glede na izobraževalni program [podatkovna baza].*

<https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/0955069S.px>

ZRSZ. *Programi izobraževanja in usposabljanja.* https://www.ess.gov.si/iskalci_zaposlitve/programi/usposabljanje_in_izobrazevanje

ZRSZ. *Praktični programi za spodbujanje zaposlovanja: MIC.*

<https://www.ess.gov.si/obvestila/obvestilo/prakticni-programi-za-spodbujanje-zaposlovanja-mic>

ZRSZ. *Programi zaposlovanja.* https://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/programi_zaposlovanja

ZRSZ. *Neformalno izobraževanje in usposabljanje.* https://www.ess.gov.si/iskalci_zaposlitve/programi/usposabljanje_in_izobrazevanje/neformalno-izobrazevanje

ZRSZ. *Trg dela v številkah.* https://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah

ZRSZ. *Kam in kako.* <https://www.ess.gov.si/ncips/kam-in-kako>

Poklicno in strokovno izobraževanje v

Sloveniji

Kratek opis

Ta kratek opis prispeva k boljšemu razumevanju poklicnega in strokovnega izobraževanja v Sloveniji. Zagotavlja vpogled v njegove glavne značilnosti ter poudarja sistemski razvoj in trenutne izzive.

Slovenija ima močno tradicijo poklicnega in strokovnega izobraževanja; udeležba v izobraževanju na srednješolski ravni je najvišja v EU. Sistem poklicnega in strokovnega izobraževanja v Sloveniji je privlačen in prožen, učencem ponuja različne načine učenja in možnosti napredovanja; delež osipnikov ostaja nizek. Pomen izboljšanja ravni spretnosti odraslih narašča, prav tako tudi potreba po usmeritvi na krepitev digitalnih veščin in širjenje priložnosti za izpopolnjevanje in prekvalifikacije.

Slovenija se odziva na izzive, tudi na tiste, ki jih prinaša pandemija covid-19, s poudarkom na posodobitvi poklicnega in strokovnega izobraževanja. Osnovni cilj je prilagoditi izobraževanje digitalnemu in trajnostnemu prehodu ter povečati odpornost izobraževalnega sistema.

CEDEFOP

Evropski center za razvoj poklicnega
usposabljanja

Europe 123, 570 01 Thessaloniki (Pylea) GRČIJA

Poštni naslov: Cedefop service post, 570 01 Thermi, GRČIJA

Tel. +30 2310490111, Faks +30 2310490020,

E-poštni naslov: info@cedefop.europa.eu

visit our portal www.cedefop.europa.eu

Urad za publikacije
Evropske unije